

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z HISTORII / HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA

REGULAMIN OCENIANIA

I. Postanowienia wstępne

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych z historii / historii i społeczeństwa jest zgodne z *Zarządzeniem Ogólnym Oceniania Osiągnięć MEN* i postanowieniami statutu SP nr 36.

II. Standardy wymagań

Załącznikiem do regulaminu są kryteria wymagań zgodne z programem nauczania **Historia** Wiking (klasy IV, V, VII, VIII) i **Historia wokół nas** WSiP (klasa VI).

III. Oceniane formy aktywności:

- prace pisemne: testy, sprawdziany, kartkówki, wypracowania,
- odpowiedzi ustne,
- zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń,
- projekty i zadania długoterminowe,
- aktywność indywidualna i praca w grupach.

IV. Kryteria i sposoby oceniania

1. Testy, sprawdziany i kartkówki są oceniane w systemie punktowym:

- 0% - 30% pkt – **ocena niedostateczna (ndst)**,
- 31% do 50% pkt – **ocena dopuszczająca (dop)**,
- 51% do 74% pkt – **ocena dostateczna (dst)**,
- 75% do 90% pkt – **ocena dobra (db)**,
- 91% do 100% pkt – **ocena bardzo dobra (bdb)**,
- **ocena celująca** - otrzymuje uczeń, który napisze na **ocenę bdb** i rozwiąże dodatkowe zadania.

Testy i sprawdziany obejmują większą partię materiału i są zapowiadane przynajmniej tydzień przed terminem.

Po zapowiedzi z zadań pisemnych w formie krótkiego wypracowania na sprawdzianach może być postawiona dodatkowa ocena.

Nieobecność na sprawdzianie **nie zwalnia** z obowiązku pisemnego wykazania się wiadomościami w dodatkowym terminie wyznaczonym przez nauczyciela.

Kartkówki są pisemną, krótką formą wypowiedzi ucznia, która nie jest zapowiadana i może obejmować materiał z **4** ostatnich jednostek metodycznych.

2. Odpowiedzi ustne

Oceniane są pod kątem:

- poprawności i zawartości merytorycznej,
- poprawności językowej i logiki wypowiedzi.

Zakres materiału do odpowiedzi może obejmować **cały dział programowy**.

3. Zeszyt przedmiotowy/zeszyt ćwiczeń i praca domowa

Zeszyt przedmiotowy/zeszyt ćwiczeń oceniany jest najmniej raz na semestr biorąc pod uwagę następujące kryteria:

- kompleksowość notatek tj. posiadanie przez ucznia notatek z lekcji, materiałów wykonanych na polecenie nauczyciela lub przez niego dostarczonych,
- poprawność i wykonanie ćwiczeń i zadań domowych,
- estetykę i poprawność językową (błędy ortograficzne nie decydują o obniżeniu oceny).

Uczeń zobowiązany jest systematycznie wypełniać wszystkie zadania z bieżących tematów lekcyjnych, z wyjątkiem zadań dodatkowych.

Wykonywanie przez ucznia ćwiczeń w zeszycie ćwiczeń dodatkowych, nie zadawanych przez nauczyciela pozwala mu zdobyć dodatkową ocenę.

4. Prace pisemne i inne

Przy ocenie prac pisemnych: zadań domowych, projektów/prac długoterminowych, wypracowań i wypracowań na sprawdzianach brane są pod uwagę:

- poprawność i zawartość merytoryczna oraz sposób rozwiązania postawionego problemu,
- walory językowe pracy (w przypadku dłuższych prac pisemnych: styl, temat, rozwinięcie, podsumowanie, zawarta bibliografia),
- czytelność, przejrzystość i estetyka wykonania.

Zadania długoterminowe mogą być prezentowane forum klasy. Do oceny pracy włącza się wtedy kryterium prezentacji pracy.

5. Aktywność i Praca w grupach

Ocenę aktywności przeprowadza się wpisując „+”/„-” w dzienniku w rubryce „aktywność”. Częstkowe oceny składają się na całość wg następujących kryteriów:

- 5 plusów – ocena bardzo dobra,
- 4 plusy – ocena dobra,
- 3 plusy – ocena dostateczna,
- 1-2 plusy – ocena dopuszczająca,
- 4-5 minusów – ocena niedostateczna.

Ocena z pracy w grupach wpisywana jest w rubryce „aktywność GR”. Oceniane są: organizacja pracy, komunikacja, zaangażowanie, współpraca oraz prezentacja pracy.

IV. Ponowne sprawdzanie i ocenianie osiągnięć edukacyjnych

1. Uczeń, który otrzymał ocenę ndst **może** przystąpić do ponownego sprawdzenia wiedzy z danej partii materiału w terminie ustalonym przez nauczyciela. Uczeń nie zgłaszający się w ustalonym terminie traci do niej prawo.

2. Uczniowie, którzy otrzymali niesatysfakcjonującą ocenę z danej partii materiału mają możliwość ponownego przystąpienia do sprawdzenia wiedzy na warunkach i w terminie ustalonym z nauczycielem i w sytuacji, gdy przewidywana ocena śródroczna, lub końcowa będzie się wahać, lub w wyjątkowych sytuacjach losowych. Nauczyciel po zapowiedzeniu ma możliwość ponownego sprawdzenia wiedzy wszystkich uczniów z danej partii materiału w celu sprawdzenia poziomu jej opanowania.

3. Na oceny z kartkówki, zeszytu przedmiotowego/ćwiczeń, pracy domowej, prac długoterminowych, projektów, aktywności i pracy w grupach uczeń pracuje cały rok. Oceny te nie mogą ulec zmianie w wyniku jednorazowej poprawy.

V. Dostosowanie wymagań dla uczniów posiadających orzeczenie/opinię PPP

Dostosowanie wymagań edukacyjnych dotyczy form i metod pracy zgodnie z orzeczeniem PPP. nie może powodować obniżenia wymagań wobec uczniów z normą intelektualną. Zakres wiedzy i umiejętności powinien umożliwić uczniowi sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego, z atem są one dostosowywane do możliwości ucznia a nie są obniżane. Np.: pomija się w ocenie prac pisemnych błędy ortograficzne, dyslektyczne i dysgraficzne, czy błędy w zapisywaniu cyfr.

Nauczyciel stosując wobec ucznia łagodniejsze kryteria oceniania w zakresie umiejętności, które sprawiają mu trudności ma prawo wymagać od niego większego wkładu pracy w celu ich przezwyciężenia.

VI. Postanowienia końcowe.

1. Uczeń ma prawo zgłosić **2** razy **NP** (od klasy piątej łącznie **3** razy) Odnotowywane są one w dzienniku klasy z datą zgłoszenia.

NP z historii / historii i społeczeństwa obejmuje: brak zadania, brak pracy długoterminowej, nieprzygotowanie do odpowiedzi, nieposiadanie zeszytu, ćwiczeń lub książki.

Niewykorzystane NP nie przechodzą na drugi semestr. **Wyczerpanie limitu NP. skutkuje uwagą w dzienniku elektronicznym w kategorii stosunek do nauki.**

2. Ocena końcowa jest ustalana w oparciu o wszystkie oceny cząstkowe, przy czym waga form aktywności osiągnięć edukacyjnych nie jest równorzędna.

Oceny z form pisemnych i odpowiedzi ustnych znaczą więcej od pozostałych.

SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

KLASA IV

Wymagania dla klasy IV opracowane zostały z wykorzystaniem i w oparciu o program nauczania przedmiotu historia wydawnictwa **Wiking**.

Temat	Treści	Wymagania podstawowe (dop, dst) Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe (db, bdb) Uczeń:
I. Historia jako nauka 1. Lekcja organizacyjna.	Zapoznanie z przedmiotowym systemem oceniania. Zapoznanie z podręcznikiem oraz omówienie zakresu materiału.	Zna system oceniania przedmiotowego nauczyciela historii.	
2. Co to jest historia?	Historia jako dzieje i opis dziejów. Nauki pomocnicze historii. Mapy historyczne.	Zna pojęcia: historia, historyk Wskazuje różnice znaczenia pojęć: historia- jako opis dziejów, historia jako dzieje, przeszłość. Wie, jak korzystać z mapy historycznej.	Wymienia i wyjaśnia , jakie znaczenie dla poznania dziejów mają nauki pomocnicze historii.
3. Czas w historii.	Chronologia historyczna . Sposób zapisywania daty. Zamiana dat na wieki. Epoki historyczne.	Zna pojęcia: chronologia, era, wiek, tysiąclecie. Zaznacza daty na osi czasu Określa wiek. Rozwija skróty: p.n.e.; n.e. Wymienia epoki historyczne.	Podaje przykłady wydarzeń z poszczególnych epok. Podaje daty graniczne epok historycznych. Wskazuje początek i koniec wieku w naszej erze i przed naszą erą .
4. Szukanie śladów przeszłości.	Źródła historyczne i ich podział. Archeologia	Zna pojęcia: źródło historyczne, kronika, archeologia Zna rodzaje źródeł historycznych . Wskazuje przykłady źródeł pisanych i materialnych.	Opisuje prace archeologa. Wyjaśnia różnice między pracą historyka a archeologa.
5. Dziedzictwo narodowe – muzea i zabytki.	Muzea. Zabytki i ich ochrona. Zabytki światowego dziedzictwa kultury.	Zna pojęcia: muzeum, zabytek, eksponat.	Potrafi rozwinąć skróty ONZ, UNESCO Wskazuje na mapie Polski najważniejsze muzea z podaniem tematyki zbiorów. Wyjaśnia dlaczego należy chronić zabytki w Polsce.
6.Tradycje rodzinne i genealogia.	Tradycja. Pamiętki rodzinne. Genealogia. Polskie rodziny panujące.	Zna pojęcia: tradycja, pamiątka rodzinna.	Wskazuje najważniejszą dla siebie tradycję oraz uzasadnia swój wybór. Wyjaśnia kultywowanie rodzinnych tradycji dla rozwoju człowieka.
7. Historia jako nauka - lekcja powtórzeniowa			
8. Historia jako nauka - sprawdzian			
II. Polska- nasza ojczyzna. 9. Mieszkamy w Polsce.	Rzeczpospolita Polska. Naród. Symbole narodowe i ich znaczenie.	Wymienia symbole narodowe. Zna słowa hymnu narodowego.	Opisuje wydarzenia i postaci historyczne przedstawione w hymnie narodowym .
Stolice Polski.*	Stolica i jej rola w państwie. Gniezno, Kraków, Warszawa.	Zna pojęcie stolica Wskazuje na mapie i wymienia zabytki znajdujące się w Gnieźnie, Krakowie i Warszawie.	Wyjaśnia znaczenie posiadania statusu stolicy dla rozwoju miast. Opisuje rolę stolicy.
9. Mała Ojczyzna.	Pojęcie „mała ojczyzna”. Regiony Polski. Kalisz, Poznań, Gdańsk, Wrocław. Historia rodzinnej miejscowości.	Wyjaśnia pojęcie: mała ojczyzna Wymienia regiony geograficzno-historyczne Polski. Opowiada o historii swojej miejscowości. Zna najważniejsze zabytki swojego regionu (jego stolicy)	Wskazuje na mapie krainy geograficzno- historyczne. Wskazuje powiązania pomiędzy historią „małej ojczyzny” a historia Polski.

10. Święta narodowe.	Święta narodowe i ich znaczenie. Święto Konstytucji 3 Maja, Święto Odzyskania Niepodległości, Święto Wojska Polskiego.	Wymienia polskie święta narodowe i sposoby ich obchodzenia.	Wyjaśnia znaczenie świąt narodowych dla kształtowania tożsamości narodowej Polaków.
Patriotyzm – miłość do Ojczyzny.*	Pojęcie patriotyzmu. Bohaterowie narodowi. Przykłady bohaterskich postaw. Patriotyzm w życiu codziennym.	Wyjaśnia pojęcia: patriotyzm, bohater narodowy. Wymienia bohaterów narodowych.	Charakteryzuje postawę patriotyczną kiedyś i dziś. Przedstawia i opisuje wybranego przez siebie bohatera narodowego i ocenia jego wkład w historię państwa polskiego. Opisuje wpływ państw sąsiednich na historię Polski.
11. Polska- nasza ojczyzna - lekcja powtórzeniowa			
12. Polska - nasza ojczyzna i sprawdzian.			
III. Początki Polski			
13. Legendarne początki Polski.	Pojęcie „legenda”. Cechy charakterystyczne legendy. Legenda o Piaście i Popielu oraz Lechu, Czechu i Rusie.	Zna elementy legendy, Wymienia tytuły legend związane z początkiem państwa polskiego (Legenda o Piaście, Legenda o Popielu, Legenda o Lechu, Czechu i Rusie).	Wyjaśnia znaczenie legend w życiu plemion słowiańskich. Opowiada legendy związane z początkiem państwa polskiego (Legenda o Piaście, Legenda o Popielu, Legenda o Lechu, Czechu i Rusie).
14. O Mieszku i Dobrawie	Plemiona polskie. Państwo Polan. Chrzest Polski i jego następstwa.	Zna plemiona Słowian podbite przez Mieszka I (Pomoranie, Mazowszanie, Opolanie, Wiślanie), Wskazuje na mapie państwo Mieszka I i stolice Gniezno, Umieszcza datę chrztu na osi czasu, Opisuje panowanie Mieszka I posługując się pojęciami: plemię, gród, drużyna, książę.	Opisuje etapy kształtowania się państwa Mieszka. Wyjaśnia przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa.
15. Bolesław Chrobry- pierwszy król Polski.	Bolesław Chrobry. Zjazd w Gnieźnie. Działalność św. Wojciecha i Ottona III. Koronacja Bolesława Chrobrego.	Wie kim byli: św. Wojciech, Bolesław Chrobry, Otton III. Zna datę zjazdu gnieźnieńskiego (1000 r.) oraz koronacji B. Chrobrego. Opisuje przebieg zjazdu gnieźnieńskiego.	Wymienia postanowienia zjazdu w Gnieźnie i wyjaśnia znaczenie zjazdu dla państwa polskiego Opisuje legendę o św. Wojciechu. Wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego.
Bolesław Krzywousty i jego czasy.*	Bolesław Krzywousty i jego testament. Początek rozbicia dzielnicowego. Próby zjednoczenia państwa – Władysław Łokietek. Krzyżacy.	Zna postaci Bolesław Krzywousty, Władysław Łokietek. Zna pojęcie testament, senior, ziemia senioralna, rozbicie dzielnicowe.	Zna księcia polskiego, który sprowadził Krzyżaków do Polski oraz i datę ich przybycia. Wyjaśnia przyczyny oraz skutki rozbicia dzielnicowego.
Zakony w Polsce.*	Rola Kościoła. Średniowieczny klasztor. Życie mnichów. Św. Franciszek z Asyżu.	Zna pojęcia: zakon, reguła, ubóstwo, wymienia zakony: dominikanie, franciszkanie, benedyktyni,	Wie, kim był św. Franciszek z Asyżu. Opowiada o życiu zakonników.
Na zamku rycerskim.*	Droga do stanu rycerskiego. Kodeks rycerski i kultura rycerska. Średniowieczny zamek i jego mieszkańcy.	Zna pojęcia: rycerz, paż, giermek wskazuje najważniejszą funkcję zamku (obronna). Wymienia elementy obronne zamku (fosa, mur obronny, wieża, most zwodzony, brama)	Opisuje drogę kariery średniowiecznego rycerza. Wyjaśnia czym był kodeks rycerski.
16. Kazimierz Wielki- ostatni Piast.	Panowanie Kazimierza Wielkiego. Rozwój gospodarczy kraju. Powstanie Akademii Krakowskiej. Rozbudowa systemu obronnego.	Wskazuje na mapie Kraków oraz państwo Kazimierza Wielkiego. Wie, dlaczego powstała Akademia Krakowska. Wymienia dziedziny, które zreformował Kazimierz Wielki.	Podaje przykłady reform Kazimierza Wielkiego. Wyjaśnia dlaczego Kazimierza nazwano Wielkim.

17. Władysław Jagiełło i grunwaldzkie zwycięstwo.	Polska i Litwa w XIV w. Unia w Krewie. Wielka wojna z Krzyżakami. Bitwa pod Grunwaldem i jej skutki. Rola Jadwigi i Jagiełły dla rozwoju kultury polskiej.	Zna postać J. Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły. Wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie. Zna pojęcie: unia w Krewie, unia personalna. Zna datę bitwy pod Grunwaldem 15. VII. 1410, umieszcza datę na osi czasu.	Wyjaśnia przyczyny zawarcia unii w Krewie. Wyjaśnia przyczyny wybuchu Wielkiej wojny z Zakonem krzyżackim. Opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem.
18. Początki Polski - lekcja powtórzeniowa.			
19. Początki Polski - sprawdzian.			
IV. Polska nowożytna	Odkrycie Mikołaja Kopernika.	Wie kim był Mikołaj Kopernik	Wie na czym polegało odkrycie Mikołaja Kopernika.
20. Mikołaj Kopernik i jego odkrycie.	Powiedzenie: „Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”.	Określa wiek życia i twórczości Mikołaja Kopernika (XVI w.)	Wyjaśnia znaczenie powiedzenia „wstrzymał Słońce ruszył Ziemię”.
„Złoty wiek” kultury polskiej.*	Panowanie Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta. Odrodzenie w Polsce. Wawel – ośrodek kultury. Zamość.	Wie kim byli: Zygmunt I Stary, Zygmunt August, Jan Zamoyski. Wie kto zbudował Zamość, wskazuje miasto na mapie.	Wyjaśnia, jaką rolę w XVI wieku odgrywał Wawel. Wyjaśnia wpływ rządów Jagiellonów na rozwój kultury polskiej, używając pojęć: renesans, królowa Bona, włoszczyzna, Mikołaj Rej, Jan Kochanowski.
Gospodarka polska „złotego wieku” – Wisła do Gdańska.*	Powstanie folwarku. Obciążenia chłopskie. Spław wiślany. Rola Gdańska.	Zna pojęcia: folwark, pańszczyzna, spichlerz, spław rzeczny Wisłą do Gdańska.	Wyjaśnia znaczenie spławu rzeczno dla rozwoju gospodarki szlacheckiej oraz rozwoju gospodarczego państwa. Opisuje rolę Gdańska.
21. Rzeczpospolita w XVII wiek.	Wazowie na tronie polskim. Wojny ze Szwecją – obrona Częstochowy. Rola Stefana Czarnieckiego. Wojny z Turcją – wyprawa Jana III Sobieskiego na Wiedeń. Wojny z Rosją.	Zna pojęcia: potop szwedzki, obrona Częstochowy, odsiecz, husaria. Wie kim byli: Stefan Czarniecki, Augustyn Kordecki, Jan III Sobieski Zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655 – 1660), odsieczy wiedeńskiej 1683 r. oraz określa wiek tych zdarzeń.	Opisuje przyczyny, przebieg i skutki potopu szwedzkiego Opowiada o bitwie pod Wiedniem.
Czasy stanisławowskie*	Lata kryzysu. Elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego. I rozbiór Polski. Komisja Edukacji Narodowej. Sejm Czteroletni i Konstytucja 3 maja.	Wie kim byli Stanisław August Poniatowski, caryca Katarzyna II, Tadeusz Rejtan Zna pojęcie: Komisja Edukacji Narodowej	Zna datę I i rozbioru Rzeczypospolitej Obojga Narodów Opisuje działalność Komisji Edukacji Narodowej Opisuje przyczyny i skutki I rozbioru Rzeczypospolitej Obojga Narodów
21. Powstanie kościuszkowskie i upadek Rzeczypospolitej	Powstanie kościuszkowskie. Rola kosynierów – Raclawice. Upadek powstania. III rozbiór Polski.	Zna pojęcia: Sejm Czteroletni, konstytucja 3 maja, naczelnik powstania, kosynierzy. Wie kim był Tadeusz Kościuszko Zna datę III rozbioru Polski (1795 r.)	Wyjaśnia znaczenie Sejmu Czteroletniego Opisuje zasady ustrojowe po uchwaleniu Konstytucji 3 Maja Opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego Zna daty II rozbioru 1793 r., bitwy pod Raclawicami 1794.
22. Polska nowożytna- lekcja powtórzeniowa.			
23. Polska nowożytna – sprawdzian.			
V. Polacy w XIX i XX wieku	Legiony Polskie. Powstanie listopadowe i styczniowe. Cele powstańców. Przyczyny niepowodzeń.	Zna pojęcia: Legiony Polskie, Księstwo Warszawskie Wie kim był Jan Henryk Dąbrowski, Romuald Traugutt. Zna daty wybuchu powstania listopadowego (1830 r.) i styczniowego (1863 r.) Wymienia cele walki powstańców. Wymienia przykłady represji carskich wobec społeczeństwa po przegranych powstaniach	Wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania listopadowego w Królestwie Polskim Charakteryzuje sytuację społeczno – polityczną w Królestwie Polskim w przededniu wybuchu powstania styczniowego.
24. Powstania narodowe.			

25. Wielcy Polacy na emigracji.	Przyczyny emigracji Polaków. Kultura polska na emigracji – działalność Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Marii Skłodowskiej-Curie, Heleny Modrzejewskiej.	Zna pojęcie emigracja. Zbiera informacje z różnych źródeł dotyczące przedstawicieli polskiej emigracji (Fryderyk Chopin – muzyk, kompozytor, Adam Mickiewicz, Helena Modrzejewska, Maria Skłodowska-Curie). Wskazuje na mapie państwa, które przyjęły najwięcej emigrantów,	Wymienia dzisiejsze przykłady emigracji (np. zarobkowa i polityczna ; wyjazd Polaków do Wielkiej Brytanii za pracą). Opisuje dokonania przedstawicieli polskiej emigracji (Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Helena Modrzejewska, Maria Skłodowska-Curie)
W obronie polskości*	Sytuacja w zaborze rosyjskim w II połowie XIX w. Germanizacja i obrona przed germanizacją. Polacy pod panowaniem austriackim.	Wymienia przykłady represji po upadku powstań. Zna pojęcie: rusyfikacja i germanizacja, strajk we Wrześni. Wymienia przykłady walki Polaków z rusyfikacją i germanizacją na polu edukacji.	Wymienia przykłady represji ze strony władz rosyjskich i niemieckich wobec Polaków. Wyjaśnić, w jaki sposób Polacy walczyli z rusyfikacją i z germanizacją. Zna Polaków walczących o zachowanie polskości
26. Legiony polskie Józefa Piłsudskiego.	I wojna światowa. Polacy podczas I wojny światowej. Rola Józefa Piłsudskiego i Legionów Polskich. Problem granic. Wojna polsko-bolszewicka.	Wyjaśnia pojęcia: wojna światowa, Legiony Polskie, bitwa warszawska (cud nad Wisłą). Wymienia główne państwa. uczestniczące w I wojnie światowej. Opowiada o postaci Józefa Piłsudskiego. Opowiada jak została ustalona granica z Rosją.	Omawia działalność polityczną i wojskową Józefa Piłsudskiego. Wyjaśnić okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie. Wyjaśnia, jak doszło do odzyskania przez Polskę niepodległości.
II Rzeczpospolita *	Władza w II Rzeczypospolitej. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej.	Zna symboliczną datę odzyskania przez Polskę niepodległości 11.XI. 1918 r. Wie, kto rządził w Polsce po odzyskaniu niepodległości. Wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów II Rzeczypospolitej. Wie, kim był Eugeniusz Kwiatkowski.	Opisuje sytuację gospodarczą na ziemiach polskich po odzyskaniu niepodległości. Opisuje osiągnięcia II Rzeczypospolitej, w tym budowę Gdyni.
27. Młodzi Polacy podczas II wojny światowej.	Wybuch II wojny światowej. Okupacja. Powstanie warszawskie.	Zna daty: 1 IX 1939, 1944 r. Wie, kim byli A. Dawidowski „Alek”, J. Bytnar „Rudy”, T. Zawadzki „Zośki”. Wie dlaczego doszło do wybuchu II wojny światowej (polityka A. Hitlera). Zna pojęcia: okupacja, hitlerowcy, ruch oporu, Szare Szeregi, Armia Krajowa (AK), akcja pod Arsenalem.	Opisać działalność hitlerowców wobec ludności polskiej. Przedstawia organizację ruchu oporu na ziemiach polskich. Opisuje sytuację ludności cywilnej w powstańczej Warszawie. Wymienia skutki powstania warszawskiego (zniszczenie stolicy, straty wśród ludności cywilnej).
28. Losy Żołnierzy Niezłomnych.	Polska po wojnie. Polskie Państwo Podziemne. Żołnierze Niezłomni.	Zna daty: 8 V 1945 (P). Wie, kim byli: J. Stalin, W. Pilecki, D. Siedzikówna „Inka”, J. Rodowicz „Anoda”. Wie, jakie plany miał Stalin wobec Polski. Wyjaśnia pojęcia: żołnierze niezłomni i opisuje tragedię żołnierzy prowadzących walkę z komunistami w Polsce.	Przedstawia okoliczności zakończenia II wojny światowej. Przedstawia sposoby walki komunistów z przeciwnikami (PP), Opisuje działalność Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny „Inki”, J. Rodowicza „Anody” w czasie wojny (P),
29. Droga do wolnej Polski.	Kryzys gospodarczy i protesty społeczne. Polak papieżem. Narodziny „Solidarności”.	Wyjaśnia pojęcia: porozumienia sierpniowe, NSZZ „Solidarność”, stan wojenny, Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL). Zna przyczyny, dla których władze komunistyczne dążyły do podporządkowania sobie wszystkich organizacji w Polsce. Wie, kim był i jaką rolę odegrał Jan Paweł II i Lech Wałęsa.	Omawia gospodarcze skutki rządów komunistów. Opisuje przebieg strajku robotników w Stoczni Gdańskiej. Przedstawić stosunek władz komunistycznych do „Solidarności” Opisuje okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce.
30. Polacy w XIX i XX wieku- lekcja powtórzeniowa.			
31. Polacy w XIX i XX wieku - sprawdzian.			

KLASA V

Wymagania dla klasy V opracowane zostały z wykorzystaniem i w oparciu o program nauczania przedmiotu historia wydawnictwa **Wiking**.

	Temat	Treści	Wymagania podstawowe (dop, dst) Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe (db, bdb) Uczeń:
1	Lekcja wprowadzająca.	Wymagania edukacyjne, sposoby oceniania na lekcji historii, treści nauczania.		
Dział I: Prehistoria i Starożytny Wschód.				
2	Chronologia w historii.	Periodyzacja dziejów. Pojęcie czasu historycznego.	– wyjaśnia, czym zajmuje się historia, – zna pojęcia: <i>chronologia, źródło historyczne, periodyzacja dziejów, era, wiek, historia, pradziej, starożytność, średniowiecze, nowożytność,</i>	– określa chronologię wydarzeń i umieszcza wydarzenia w czasie, – oblicza upływ czasu,
3	Warsztat badawczy historyka.	Nauki pomocnicze historii. Źródła historyczne. Zasady pracy ze źródłem.	– potrafi dokonać podziału źródeł, – potrafi podać przykłady materiałów z różnych źródeł,	– potrafi przeprowadzić krytykę źródła, – potrafi dyskutować o znaczeniu historii, dostrzegać przydatność historii w życiu codziennym,
4	Człowiek prehistoryczny.	Pradzieje ludzkości, życie człowieka w paleolicie.	– potrafi scharakteryzować początki dziejów człowieka współczesnego, – rozumie i posługuje się poznanymi pojęciami: <i>epoka kamienna, zbieractwo, łowiectwo, koczownictwo</i>	– rozumie zależności między środowiskiem naturalnym a warunkami życia, – rozumie i potrafi wyjaśnić znaczenie umiejętności posługiwania się mową
5	Myśliwy staje się rolnikiem – rewolucja neolityczna.	Rewolucja neolityczna. Znaczenie rolnictwa dla powstania cywilizacji.	– dostrzega wpływ warunków naturalnych na życie i zajęcia ludzi, – wyjaśnia i posługuje się pojęciami: <i>Żywny Półksiężyc, rewolucja neolityczna,</i> – wskazuje korzyści, jakie przyniosło człowiekowi udomowienie dzikich zwierząt	– wskazuje związki między zmianami klimatycznymi a zmianami warunków życia człowieka, – porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym, – ocenia znaczenie osiadłego trybu życia dla dalszych dziejów ludzkości,
6	Starożytne Indie.	Warunki życia nad Indusem i Gangesem.	– opisuje pozostałości po dużych miastach – opisuje zajęcia ludności: rolnictwo, handel –charakteryzuje wierzenia religijne,	– umiejscawia w czasie i przestrzeni historycznej starożytne Indie, –wyciąga wnioski dotyczące wysokiej kultury architektonicznej na podstawie pozostałości po dużych miastach
7	Starożytne Chiny.	Warunki życia nad Huang He i Jangcy.	– dostrzega wpływ warunków naturalnych na życie ludzi, – opisuje rozwój rolnictwa i rzemiosła – wie, czym charakteryzowało się pismo chińskie,	– umiejscawia w czasie i przestrzeni historycznej starożytne Chiny, –zauważa cechy świadczące o odrębności kultury chińskiej na podstawie wykopalisk archeologicznych
8	Mezopotamia.	Warunki życia nad Tygrysem i Eufratem. Sumerowie i ich osiągnięcia.	– wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych miast jako centrów życia społecznego i kulturowego, – wskazuje położenie geograficzne Mezopotamii, – posługuje się pojęciami: <i>rewolucja urbanistyczna, sieć irygacyjna, monarchia,</i>	– umiejscawia w czasie i przestrzeni historycznej starożytne cywilizacje Bliskiego Wschodu, – przedstawia główne zadania władzy, – opisuje rolę Sumerów w rozwoju pierwszych miast-państw, – wyjaśnia znaczenie dla ludzkości osiągnięć cywilizacyjnych Mezopotamii,
9	Tajemnice Babilonu.	Babilończycy. Prawodawstwo Hammurabiego.	– zna niektóre zapisy Kodeksu Hammurabiego, – posługuje się pojęciami: <i>prawo zwyczajowe, prawo pisane, kodeks,</i>	– ocenia prawodawstwo Hammurabiego, – wyjaśnia znaczenie dla ludzkości osiągnięć cywilizacyjnych Mezopotamii,
10	Egipt –państwo nad Nilem.	Warunki życia w Egipcie. Społeczeństwo Egiptu – prawa i obowiązki. Organizacja państwa.	– wskazuje na mapie terytorium starożytnego Egiptu, – charakteryzuje powstanie cywilizacji egipskiej, – opisuje znaczenie i rolę faraonów w Egipcie, – wyjaśnia pojęcia: <i>faraon, hieroglify, papirus, sarkofag,</i>	– charakteryzuje strukturę społeczeństwa w Egipcie (faraona, urzędników, kapłanów, chłopów), – przedstawia główne zadania władz w Egipcie,

			<i>mumia, politeizm,</i>	
11	W świątyni egipskiej.	Religia – politeizm, najważniejsi bogowie. Wyobrażenia o życiu pozagrobowym. Rola kapłanów.	– wyjaśnia sposób budowania monumentalnych grobowców – piramid, – wymienia najważniejszych bogów, – opisuje rolę kapłanów,	– charakteryzuje system wierzeń w Egipcie, – wyjaśnia, dlaczego w Egipcie balsamowano ciała zmarłych, – przedstawia osiągnięcia Egipcjan: medycyna, matematyka, astronomia,
12	Palestyna.	Warunki naturalne w Palestynie. Powstanie państwa. Religia –monoteizm. Zasady judaizmu, symbole i zwyczaje religijne.	– wymienia główne zasady judaizmu, – wyjaśnia pojęcia: <i>monoteizm, Jahwe, menora, Tora, Dekalog, Arka Przymierza,</i> – dokonuje podziału Biblii na Nowy i Stary Testament, – wskazuje na mapie Palestynę, omawia jej położenie geograficzne i warunki naturalne,	– wyjaśnia różnice między politeizmem a monoteizmem, – omawia historię Królestwa Dawida i Salomona, – omawia dzieje Abrahama, – rozumie narodowy charakter judaizmu,
13	Praca klasowa: Osiągnięcia starożytnego Wschodu.			
Dział II: Starożytna Grecja.				
14	Starożytna Grecja i jej mieszkańcy.	Warunki naturalne i ich wpływ na zajęcia ludności.	– wskazuje na mapie Grecję, omawia położenie geograficzne i warunki naturalne, – wyjaśnia wpływ środowiska na gospodarkę starożytnej Grecji,	– potrafi systematyzować wydarzenie według następstw w czasie, – opisuje wpływ kontaktów ze Wschodem na kulturę grecką,
15	Ateny.	Położenie Aten. Organizacja państwa – instytucje demokracji ateńskiej. Społeczeństwo ateńskie. Porównanie demokracji ateńskiej ze współczesnymi.	– przedstawia i charakteryzuje system demokracji ateńskiej, – opisuje demokrację ateńską w czasach Peryklesa, – posługuje się pojęciami i terminami: <i>oligarchia, Rada Pięciuset, demokracja, tyran,</i>	– opisuje reformę Solona i Klejstenesa z 508 i 507 r. p.n.e., – charakteryzuje sprawowanie władzy i organizację społeczną, – wskazuje różnice w organizacji i systemie politycznym Aten i Sparty, – porównuje demokrację ateńską ze współczesnymi,
16	Sparta.	Warunki naturalne Sparty. Organizacja państwa. Społeczeństwo Sparty. Wychowanie spartańskie.	– charakteryzuje ustrój Sparty, – przedstawia historię początków Sparty, – posługuje się pojęciami: <i>Sparta, spartiaci, hoplici, heloci,</i> – charakteryzuje warunki naturalne Sparty	– charakteryzuje sposób sprawowania władzy i organizację społeczną, – potrafi opisać spartański model wychowywania dzieci,
17	Podboje Aleksandra Wielkiego.	Macedonia. Wyprawa przeciw Persji.	– omawia postać Aleksandra Macedońskiego, – omawia skutki podbojów Aleksandra,	– potrafi wskazać na mapie i omówić etapy podbojów Aleksandra Macedońskiego, – przedstawia i ocenia politykę Aleksandra wobec podbitych ludów,
18	Wierzenia Greków.	Religia –politeizm. Najważniejsi bogowie. Mity, wyrocznie.	– wymienia cechy charakterystyczne religii greckiej, – rozumie znaczenie religii w życiu Greków, – zna i wyjaśnia rolę świątyń, – wymienia bogów greckich i ich atrybuty, – zna bohaterów greckich i mity,	– charakteryzuje system wierzeń i teatr jako czynniki integrujące starożytnych Greków, – wyjaśnia znaczenie religii politeistycznej w Grecji, – wskazuje elementy integrujące starożytnych Greków,
19	Igrzyska olimpijskie.	Igrzyska olimpijskie i ich rola jako czynnika integrującego starożytnych Greków. Dyscypliny olimpijskie.	– objaśnia rolę wychowania fizycznego w starożytnej Grecji, – zna i wyjaśnia datę 776 r. p.n.e., – charakteryzuje rolę igrzysk olimpijskich oraz przebieg pierwszych olimpiad, – wymienia konkurencje, które były rozgrywane podczas olimpiad,	– opisuje różnice między pierwszymi igrzyskami olimpijskimi a współczesnymi, – opisuje podobieństwa między pierwszymi igrzyskami olimpijskimi a współczesnymi,
20	Sztuka i nauka starożytnej Grecji.	Ateny za Peryklesa. Ideał człowieka greckiego. Homer. Nauka grecka. Filozofia : Platon, Arystoteles,	– przedstawia znaczenie filozofii w kulturze greckiej, – opisuje rzeźby, ceramikę, architektury, – potrafi wyjaśnić poglądy Sofistów i Sokratesa na rolę	– charakteryzuje system wierzeń i teatr jako czynniki integrujące starożytnych Greków, – wskazuje elementy integrujące starożytnych Greków

		Sokrates. Style architektoniczne.	człowieka, opisuje wszechstronność Arystotelesa, – wyjaśnia rolę mitów w życiu Greków	(język, system wierzeń, teatr, igrzyska olimpijskie), – przedstawia postacie poetów epickich: Homera i Hezjoda oraz ich twórczość, – potrafi ocenić rolę kultury greckiej dla współczesnych,
21	Teatr grecki.	Wielkie Dionizje. Rola teatru.	– przedstawia najważniejszych twórców greckiego teatru, – opisuje przebieg przedstawień teatralnych, – opisuje postacie aktorów, – opisuje miejsce przedstawień teatralnych	– potrafi wyjaśnić związek pomiędzy teatrem a religią obywatelską, – rozpoznaje rodzaje utworów dramatycznych,
22	Praca klasowa: Dziedzictwo starożytnej Grecji.			
Dział III: Starożytny Rzym.				
23	Italia – kraj i mieszkańcy.	Warunki naturalne Italii. Legendarne i historyczne początki Rzymu. Rzym w czasach królewskich.	– na podstawie mapy wskazuje najważniejsze cechy charakterystyczne położenia i warunków naturalnych Italii, – przedstawia postacie Romulusa i Remusa,	– przedstawia legendarne początki Rzymu,
24	Rzeczpospolita Rzymian.	Republika rzymska. Urzędnicy republiki. Senat.	– wskazuje przyczyny ustanowienia republiki, – wymienia istniejące w Rzymie urzędy: pretora, edyla, kwestora, – posługuje się pojęciami i terminami: <i>republika, zgromadzenie ludowe, konsul, dyktator,</i>	– umiejscawia w czasie i charakteryzuje system sprawowania władzy w Rzymie, – umiejscawia w czasie i charakteryzuje organizację społeczeństwa w Rzymie,
25	Pierwsze podboje.	Podbój i organizacja Italii. Armia rzymska. Organizacja Imperium Rzymskiego i terenów podbitych.	– opisuje początki podbojów, – opisuje podbój świata hellenistycznego, – wyjaśnia pojęcia i terminy: <i>provincje, namiestnik, konsul,</i>	– wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Rzymu oraz sposób traktowania ludów podbitych i niewolników, – przedstawia organizację armii rzymskiej,
26	Upadek republiki – powstanie Cesarstwa Rzymskiego.	Rządy Juliusza Cezara. Walki o władzę po śmierci Juliusza Cezara. Narodziny pryncypatu. Podboje rzymskie w trakcie cesarstwa.	– opisuje nowe formy ustroju (pryncypat), – opisuje podboje Oktawiana Augusta, – poprawnie posługuje się terminem: <i>cesarstwo, cesarz,</i>	– wyjaśnia proces romanizacji prowincji, – umiejscawia w czasie, – charakteryzuje sprawowanie władzy oraz organizację społeczeństwa w cesarstwie,
27	Upadek cesarstwa zachodnio-rzymskiego.	Przyczyny słabości imperium. Kryzys i podział imperium. Najazdy barbarzyńców. Upadek cesarstwa zachodnio-rzymskiego. Państwa barbarzyńskie.	– potrafi wskazać wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku starożytnego państwa rzymskiego, – opisuje podział cesarstwa na część zachodnią i wschodnią, – wymienia i opisuje najazdy barbarzyńców, – wyjaśnia znaczenie dat: 375 r., 455 r., 476 r.,	– przy pomocy mapy analizuje przyczyny podziału i upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego, – wymienia najsilniejsze państwa utworzone przez barbarzyńców w końcu V w. na terenach cesarstwa zachodnio-rzymskiego,
28	Życie codzienne i osiągnięcia starożytnego Rzymu.	Cesarski Rzym. Wpływy greckie. Literatura. Architektura. Prawo rzymskie. Życie codzienne. Architektura Rzymu: Forum Romanum, termy, Palatyn.	– prezentuje przykłady wpływu kultury greckiej na kulturę rzymską, – charakteryzuje rozwój literatury rzymskiej, – przedstawia życie codzienne oraz formy rozrywki w starożytnym Rzymie, – wskazuje i opisuje rolę oraz znaczenie Forum Romanum w Rzymie, – wymienia zabytki architektury starożytnego Rzymu, – opisuje znaczenie term,	– potrafi rozróżnić elementy kultury przyjęte przez Rzymian oraz wskazać ich własne osiągnięcia, – wyjaśnia znaczenie powiedzenia „chleba i igrzysk”, – opisuje rolę i znaczenie Koloseum, – potrafi wymienić przykłady osiągnięć Rzymian,
29	Niewolnictwo w Rzymie.	Niewolnictwo w Rzymie. Społeczeństwo po podbojach. Powstanie Spartakusa.	– opisuje postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych, – wie, czym było powstanie Spartakusa (73–71 p.n.e.), – posługuje się pojęciami i terminami: <i>niewolnik, latyfundi, gladiator,</i>	– wyjaśnia przyczyny upadku republiki, – omawia skutki wojen domowych w republice rzymskiej,
30	Narodziny chrześcijaństwa.	Palestyna w I w. p.n.e. Jezus Chrystus.	– opisuje sytuację polityczną Palestyny po rozpadzie imperium Aleksandra Macedońskiego,	– potrafi umiejscowić w czasie i przestrzeni historycznej narodziny i rozprzestrzenianie się

		Główne zasady chrześcijaństwa.	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postać Jezusa, – omawia najważniejsze zasady wiary chrześcijańskiej, – wskazuje przyczyny rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa oraz opisuje etapy jego rozwoju 	chrześcijaństwa, – ocenia postawę cesarzy rzymskich wobec chrześcijan,
31	Chrześcijaństwo religią panującą.	Rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa. Prześladowania. Chrzest Konstantyna.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia powody i wskazuje przykłady prześladowań chrześcijan, – wyjaśnia pojęcia i terminy: <i>apostoł, synod, sobór, edykt</i>, – przedstawia postaci Konstantyna, Teodozjusza, – opisuje wydarzenie, które miało miejsce w 313 r., 	– wyjaśnia przyczyny rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa, – ocenia postawę cesarzy rzymskich wobec chrześcijan,
32	Praca klasowa: Cywilizacja rzymska.			
Dział IV: Średniowiecze.				
33	Cesarstwo bizantyńskie.	Powstanie cesarstwa bizantyńskiego. Konstantynopol. Rządy Justyniana Wielkiego.	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia genezę powstania cesarstwa bizantyńskiego, – wyjaśnia, jaką rolę pełnił Kościół w Bizancjum, – wyjaśnia termin: <i>Hagia Sophia</i>, – rozumie pojęcie: <i>schizma</i>. – wyjaśnia znaczenie daty: 1054 r., – wyjaśnia pojęcia: <i>mozaika, freski, ikona</i>, 	– charakteryzuje dorobek kultury Bizancjum dla kultury europejskiej, – lokalizuje w czasie i przestrzeni historyczne cesarstwo bizantyńskie, – rozpoznaje dorobek kultury bizantyńskiej,
34	Arabowie i islam.	Półwysep Arabski i jego mieszkańcy. Mahomet i jego nauka – podstawowe zasady i symbole islamu. Podboje Arabów. Kultura arabska. Osiągnięcia Arabów.	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zasięg i kierunki podbojów arabskich, – wyjaśnia podstawowe zasady islamu, – opisuje podstawowe symbole islamu, – zna i posługuje się pojęciami: <i>kaliif, islam, Koran, meczet</i>, – przedstawia najważniejsze osiągnięcia Arabów w dziedzinie nauki i techniki, – wyjaśnia znaczenie dat: 622 r., 732 r. 	– przedstawia działalność i nauki Mahometa, – wyjaśnia znaczenia Arabów w przekazywaniu dorobku kulturowego między Wschodem a Zachodem, – opisuje pięć filarów islamu, – wyjaśnia pojęcia: hidżra, dżihad,
35	Frankowie i państwo Karola Wielkiego.	Powstanie państwa Franków. Karolingowie. Powstanie Państwa Kościelnego. Panowanie Karola Wielkiego. Organizacja państwa. Renesans karoliński. Rozpad imperium.	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zasługi Karola Wielkiego dla państwa Franków, – podaje datę koronacji Karola Wielkiego na cesarza, – przedstawia postaci Chlodwiga, Karola Młota, – wyjaśnia znaczenie dat: 496 r., 843 r. 	– umiejscawia w czasie i przestrzeni historycznej monarchię Karola Wielkiego, – wyjaśnia pojęcie <i>renesans karoliński</i> , – wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu monarchii karolińskiej,
36	Cesarstwo Ottonów. Spór Cesarstwa z papieżem.	Początki Niemiec. Powstanie cesarstwa rzymsko-niemieckiego. Panowanie Ottona III. Reforma Kościoła za Grzegorza VII. Spór cesarstwa z papieżem.	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne idee uniwersalnego cesarstwa Ottona III, – omawia panowania Ottona I i Ottona III, – posługuje się pojęciami i terminami: <i>cesarz, inwestytura, uniwersalizm cesarski, Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego</i>, – wyjaśnia znaczenie dat: 962 r., 1000 r. 	– opisuje relacje między władzą cesarską a papieską X-XI w – wyjaśnia znaczenie koncepcji Ottona III dla Europy,
37	Wyprawy krzyżowe.	Zajęcie Palestyny przez Turków w X i XI w. Synod w Clermont. Pierwsze wyprawy krzyżowe. Następne krucjaty.	<ul style="list-style-type: none"> – omawia postanowienia synodu w Clermont, – opisuje tzw. wyprawę ludową do Palestyny, – opisuje następne krucjaty, – opisuje powstanie zakonów rycerskich, – wyjaśnia znaczenie dat: 1095 r., 1099 r., 1291 r., 	– analizuje przyczyny powszechnego poparcia dla idei krucjat, – wymienia powody niepowodzenia pierwszych krucjat,
38	Kultura średniowiecza.	Uniwersalizm kultury średniowiecza. Ideały średniowiecza. Rola Kościoła. Szkolnictwo i nauka.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał średniowieczny pogląd na świat i człowieka, – wskazuje i scharakteryzuje wzorce osobowe średniowiecza – opisuje rolę Kościoła w średniowieczu, – opisuje system szkolnictwa w zachodniej Europie , 	– porównuje ideały średniowiecza ze ideałami starożytności, – wyjaśnia wpływ Kościoła i duchownych na rozwój państw i nauki,
39	Życie codzienne i	Kultura rycerska i miejska.	– wyjaśnia i opisuje zasady pasowania na rycerza,	– potrafi odszukać i opisać zabytki sztuki romańskiej w swoim

	sztuka w średniowieczu.	Architektura i sztuka.	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje zabytki sztuki romańskiej i gotyckiej, - wymienia charakterystyczne cechy sztuki romańskiej i gotyckiej, - wymienia przykłady budowli i dzieł (XI-XVI w.), - posługując się ilustracjami wskazuje różnice w architekturze kościoła romańskiego i gotyckiego, 	regionie,
40	Średniowieczna gospodarka.	Gospodarka wczesnego średniowiecza. Sytuacja chłopów. Stosunki feudalne. Rzemiosło, handel. Kryzys gospodarczy w XIV w.	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia mechanizmy powstania i funkcjonowania systemu feudalnego, - wyjaśnia zasadę podziału społeczeństwa średniowiecza, - przedstawia przebieg hołdu lennego, - wyjaśnia pojęcia: <i>lenno</i>, <i>wasal</i>, <i>senior</i>, <i>pańszczyzna</i>, <i>feudalizm</i>, - opisuje rozwój rzemiosła, handlu, gospodarki towarowo-pieniężnej, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia funkcję zamku w kulturze rycerskiej, - przedstawia zależności wynikające z zawiązania stosunku lennego, - wyjaśnia proces wyodrębniania się dwóch podstawowych grup społecznych feudalów i chłopów, - przedstawia zależności społeczne oparte na prawie lennym,
41	• Dziedzictwo średniowiecza – praca klasowa			
• Dział V: Polska Piastów.				
42	Najstarsi mieszkańcy ziem polskich.	Wędrowki ludów na ziemiach polskich. Osada w Biskupinie. Słowianie i ich wierzenia.	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje osadę w Biskupinie - umie podzielić Słowian na odłamy oraz wymienić elementy ich życia (zajęcia, religię), - wyjaśnia powody przyjmowania chrztu przez władców słowiańskich, - wyjaśnia pojęcia i terminy: <i>wiec</i>, <i>misjonarz</i>, <i>opole</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia kształtowanie się państw słowiańskich we wczesnym średniowieczu - posługując się mapą, umiejscawia w czasie i przestrzeni pierwsze państwa słowiańskie,
43	Powstanie państwa polskiego.	Powstanie państwa Polan. Rządy Mieszka I. Przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa.	<ul style="list-style-type: none"> - podaje datę chrztu Polski - wymienia postać Mieszka I jako budowniczego państwa polskiego, - wyjaśnia powody przyjęcia chrztu przez Mieszka I, - wymienia nazwy głównych plemion polskich i ziemie przez nie zamieszkałe, - wyjaśnia pojęcia: <i>plemię</i>, <i>chrystianizacja</i>, - wyjaśnia znaczenie dat: 963 r., 966 r., 972 r., 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności, w jakich rozegrała się bitwa pod Cedynią, - wymienia korzyści płynące z przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I, - przedstawia znaczenie dokumentu <i>Dagome iudex</i>, - wskazuje charakterystyczne m. Patrymonialnej,
44	Panowanie Bolesława Chrobrego.	Wyprawa biskupa Wojciecha. Zjazd gnieźnieński. Wojny z Niemcami. Wyprawa na Ruś. Koronacja Bolesława Chrobrego. Monarchia patrymonialna.	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie dat: 997 r., 1000 r., 1025 i przyporządkowuje im wydarzenia, - wymienia postaci: Bolesława Chrobrego i Ottona III oraz ich najważniejsze osiągnięcia, - wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego - wymienia postanowienia zawarte na zjeździe w Gnieźnie - potrafi opisać misję św. Wojciecha - posługuje się pojęciami: <i>biskupstwo</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>monarchia patrymonialna</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - sytuuje w czasie i przestrzeni historycznej państwo Bolesława Chrobrego, - potrafi scharakteryzować Polskę na przełomie X i XI w., - wyjaśnia przyczyny i skutki wojen polsko-niemieckich (1002-1018) oraz wyprawy na Ruś,
45	Kryzys i odnowienie monarchii.	Panowanie i upadek Mieszka II. Bunt w Polsce. Najazd Brzetysława. Odbudowa państwa przez K. Odnowiciela. Rządy B. Śmiałego.	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów, - przedstawia proces odbudowy państwowości za panowania Kazimierza Odnowiciela - omawia rządy Bolesława Śmiałego oraz księcia Władysława Hermana - wymienia daty: 1031 r., 1038 r., 1076 r., 1079 r. i przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia stosunki państwa polskiego z Kościołem w XI w. - omawia kryzys społeczno- polityczny w latach trzydziestych XI w.,

46	Czasy Bolesława Krzywoustego.	Zatarg Bolesława ze Zbigniewem. Najazd Henryka V na Polskę. Zajęcie Pomorza. Testament Krzywoustego. Kronika Galla Anonima.	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi scharakteryzować sytuację wewnętrzną w Polsce w końcu XI w. i pierwszej połowie XII w. – wymienia datę 1138 r. oraz opisuje postanowienie statutu Bolesława Krzywoustego – posługuje się pojęciami i terminami: <i>trybut, statut Krzywoustego, senior,</i> – wyjaśnia znaczenie dat: 1102 r., 1107 r., 1109 r., 1121 r., 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia stosunki z Niemcami i innymi krajami – omawia sytuację Kościoła w pierwszej połowie XII w. – omawia sukcesy Bolesława Krzywoustego – ocenia postanowienia statutu Krzywoustego.
47	Seniorat i jego upadek.	Podział na dzielnice. Wygnanie Władysława. Złamanie zasady senioratu. Skutki rozbitcia dzielnicowego	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i przestrzeni Polskę w okresie rozbitcia dzielnicowego, – wymienia i wskazuje na mapie dzielnice Polski, – wymienia imię władcy – twórcy statutu, wprowadzającego zasadę senioratu, – wymienia zasadę senioratu oraz definiuje pojęcia: <i>pryncypał, prynceps,</i> – wymienia ważniejsze postacie omawianego okresu: Bolesław Kędzierzawy, Henryk Sandomierski, Mieszko Stary, Leszek Biały, 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zmiany społeczno- gospodarcze w okresie rozbitcia dzielnicowego – określa przyczyny i skutki wybranych wydarzeń politycznych (np. wprowadzenie zasady senioratu, dążenie książąt polskich do zjednoczenia)
48	Sąsiedzi Polski w średniowieczu.	Ruś .Misja Konstantego i Metodego. Czechy. Węgry. Marchia Brandenburska.	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie pierwsze państwa słowiańskie, – wyjaśnia powody przyjmowania chrztu przez Słowian, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia kształtowanie się państw we wczesnym średniowieczu, – umiejscawia w czasie i przestrzeni pierwsze państwa słowiańskie,
49	Życie w państwie pierwszych Piastów.	Państwo i ludność. Organizacja państwa. Wsie, grody, osady służebne. Zarządzanie państwem. Patrymonialny charakter państwa.	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przykłady sztuki romańskiej w Polsce, – wyjaśnia zasady monarchii patrymonialnej na przykładzie państwa pierwszych Piastów, – opisuje powinności ludności państwa na rzecz księcia – posługuje się pojęciami: <i>siedlisko, opole, kasztelan, podgrodzie, targ, palatyn, wiec, daniny, świadczenia,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę i znaczenie osad służebnych – przedstawia organizację Kościoła i wymienia nowe biskupstwa,
50	Polska w pierwszej połowie XII w. (Sprowadzenie Krzyżaków, najazd Tatarów).	Niezależność Pomorza Wschodniego. Sprowadzenie Krzyżaków do Polski. Budowa państwa krzyżackiego. Państwo Henryków śląskich. Najazd Mongołów.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski – wymienia postać K. Mazowieckiego, – sytuuje w czasie najważniejsze wydarzenia związane z relacjami polsko- krzyżackimi, – przedstawia sytuację na Pomorzu Wschodnim, – wyjaśnia próby chrystianizacji Prusów, – wyjaśnia znaczenie dat: 1226 r., 1241 r., 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje Polskę w czasach Henryków Śląskich w I poł. XIII w., – opisuje znaczenie bitwy pod Legnicą, – wyjaśnia przyczyny najazdu Mongołów i wymienia postać Czyngis-chana,
51	Kultura średniowieczna w Polsce.	Rola Kościoła. Kultura rycerska i miejska. Piśmiennictwo. Architektura romańska i gotycka oraz jej zabytki. Przykłady sztuki średniowiecznej z własnego regionu,	<ul style="list-style-type: none"> – zna cechy charakterystyczne stylu romańskiego i gotyckiego, – określa typowe przejawy kultury miejskiej i wiejskiej – podaje przykłady sztuki średniowiecznej z własnego regionu, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę kulturotwórczą Kościoła, – opisuje rolę władców w rozwoju kultury,
52	Zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka.	Czynniki wpływające na zjednoczenie. Koronacje królewskie w XIII w. Trudności wewnętrzne. Koronacja Łokietka. Zatarg z Krzyżakami.	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje wydarzenia na osi – wskazuje na mapie ziemie zajęte przez Łokietka i pozostające poza granicami, – wyjaśnia znaczenie dat: 1295 r., 1300 r., 1305 r., 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje czynniki mające wpływ na procesy zjednoczeniowe Polski, – omawia okoliczności koronacji królewskich, – omawia drogę W. Łokietka do korony, – wyjaśnia istotę konfliktu z Krzyżakami,
53	Panowanie Kazimierza Wielkiego.	Koronacja Kazimierza Wielkiego. Spór z Krzyżakami Polityka zagraniczna–zabiegi o Śląsk i Mazowsze. Zajęcie Rusi Halickiej. Korona Królestwa Polskiego.	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwo K. Wielkiego i jego sąsiadów, – wskazuje przykłady działań dyplomatycznych K. Wielkiego, – wyjaśnia pojęcie Korona Królestwa Polskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę K. Wielkiego w umacnianiu pozycji Polski w Europie, – porównuje sytuację polityczną Polski z sytuacją na zachodzie Europy,

54	Polska czasów Kazimierza Wielkiego.	Polityka wewnętrzna– organizacja państwa, system obronny, gospodarka. Kodyfikacja prawa. Założenie Akademii Krakowskiej.	– wymienia datę powstania uniwersytetu w Krakowie, – wymienia daty 1370 r. i – przedstawia rozwój gospodarczy za czasów panowania Kazimierza Wielkiego, – objaśnia rolę wzrostu liczby lokacji na sytuację gospodarczą Polski – przedstawia wpływ Akademii Krakowskiej na rozwój kultury i organizację państwa,	– ocenia dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej, – zna i opisuje rolę kodyfikacji prawa,
55	Polska Piastów– praca klasowa			
56	Unia Polski z Litwą.	Andegawenowie na tronie polskim. Przyczyny zawarcia unii. Układ w Krewie. Wspólne rządy Jadwigi i Jagiełły.	– zna pojęcia: <i>przywilej koszycki, unia</i> , – wyjaśnia przyczyny unii polsko-litewskiej, – wie, kim byli: Ludwik, Jadwiga, Jagiełło – zna daty: 1374 r., 1385 r.,	– charakteryzuje rządy Andegawenów, – zna korzyści, jakie dał Polsce układ w Krewie, – analizuje tekst źródłowy, – ocenia sytuację polityczną w regionie,
57	Wielka wojna z zakonem krzyżackim.	Wielka wojna z Krzyżakami i jej skutki.	– zna przyczyny wojny z zakonem, – omawia bitwę pod Grunwaldem, – wie, kim byli: Ulrich von Jungingen, Witold, – zna daty: 1410 r., 1411 r.,	– wyjaśnia polityczne skutki bitwy pod Grunwaldem, – omawia poglądy Pawła Włodkowica, – ocenia pozycję Polski w Europie po zwycięstwie nad zakonem,
58	Wojna trzynastoletnia.	Panowanie Kazimierza Jagiellończyka. Związek Pruski. Statuty nieszawskie. Działania wojenne, pokój toruński 1466 r. i jego skutki.	– wymienia następców Władysława Jagiełły, – zna pojęcia: <i>wojna trzynastoletnia, pospolite ruszenie, przywilej nieszawski, pokój w Toruniu</i> , – zna daty: 1454 r., 1466 r.,	– wyjaśnia problemy polityczne i militarne Polski w wojnie z zakonem, – omawia znaczenie Gdańska i Wisły dla rozwoju Polski, – rozumie znaczenie nadanych szlachcie przywilejów cerekwicko--nieszawskich,
59	Polska u schyłku średniowiecza.	Społeczeństwo polskie u schyłku średniowiecza. Nauka i szkolnictwo. Jan Długosz, Wit Stwosz. Gotyki w Polsce.	– wymienia narodowości, które żyły w państwie Jagiellonów, – wymienia zabytki gotyckie w Polsce i w regionie, – zna dzieła Wita Stwosza i Jana Długosza, – rozumie znaczenie Akademii Krakowskiej.	– charakteryzuje styl gotycki i porównuje go do stylu romańskiego, – wskazuje na związki architektury i światopoglądu w średniowieczu, – ocenia dzieło J. Długosza, – rozumie rolę Kościoła i jego wpływ na rozwój kulturalny.
60	Praca klasowa.	Polska i Europa u schyłku średniowiecza.		

KLASA VI

Wymagania dla klasy VI opracowane zostały z wykorzystaniem i w oparciu o program nauczania przedmiotu historia i społeczeństwo **Historia wokół nas** WSiP.

Temat lekcji	Wymagania na ocenę dopuszczającą Uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną Uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą Uczeń:
--------------	--	--	------------------------------------	---

<p>1. Powrót do kultury starożytności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Czym było odrodzenie. 2. Piękno włoskich miast. 3. <i>Człowiekiem jestem...</i> 4. Michał Anioł. 5. Leonardo da Vinci. 6. Skromny drukarz z Moguncji. 7. „Walczyć z wiatrakami...” 	<p>na podstawie ilustracji omawia wygląd budowli renesansowej wskazuje na osi czasu XV i XVI w. wskazuje na mapie Europy Włochy i przy pomocy nauczyciela wskazuje miasta włoskie: Rzym, Florencję, Wenecję, Bolonię, Mediolan wymienia co najmniej jednego twórcę okresu odrodzenia wymienia Mikołaja Kopernika, jako przykład człowieka renesansu odpowiada na pytanie, dlaczego wynalazek druku był tak ważny dla ludzkości</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>nowożytność, humanista, odrodzenie, mecenas</i> wymienia wybitnych przedstawicieli epoki odrodzenia – Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Jana Gutenberga na podstawie ilustracji wskazuje nawiązania do starożytności w sztuce odrodzenia</p>	<p>uzasadnia twierdzenie, że Włochy były kolebką renesansu krótko omawia znaczenie rozwoju gospodarczego miast włoskich dla rozwoju kultury i sztuki w okresie odrodzenia wymienia najważniejsze dzieła Michała Anioła i Leonarda da Vinci wie, jaka była pierwsza drukowana książka</p>	<p>na podstawie ilustracji porównuje architekturę średniowiecza i odrodzenia omawia, w jaki sposób doszło do wynalezienia druku i jakie to miało znaczenie wyjaśnia zwroty „walczyć z wiatrakami” „nic, co ludzkie, nie jest mi obce” i podaje ich genezę</p>
<p>2. Wielcy żeglarze i odkrywcy</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Afryka, Azja, Europa i ... ogromny ocean. 2. Karawela, kompas, astrolabium ... i wszystko, co pomagało żeglarzom. 3. Odważni, ciekawi przygód – Henryk Żeglarz i Bartolomeu Dias. 4. Wielka wyprawa Krzysztofa Kolumba. 5. Którędy do Indii – wyprawa Vasco da Gamy. 6. „Victorią” dookoła świata. 	<p>wskazuje na mapie Amerykę Północną i Południową oraz Indie wie, kim był Krzysztof Kolumb i czego dokonał prawidłowo określa wiek, w którym Krzysztof Kolumb odkrył Amerykę</p>	<p>wymienia nazwiska słynnych podróżników i żeglarzy: Krzysztofa Kolumba, Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diasa, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana wyjaśnia, jakiego lądu szukał Krzysztof Kolumb wyruszając w swoją podróż wymienia wynalazki, które ułatwiły żeglugę i przyczyniły się do wielkich odkryć geograficznych: astrolabium, karawela, kompas, busola wymienia kontynenty, które określano mianem Stary Świat i Nowy Świat wie, kto stał na czele pierwszej wyprawy dookoła świata</p>	<p>wskazuje na mapie trasy wypraw wielkich podróżników: Krzysztofa Kolumba, Bartolomeu Diasa, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana wymienia towary, jakie sprowadzono do Europy z Indii wyjaśnia pojęcia: <i>karawela, astrolabium, busola, kompas</i></p>	<p>porównuje wyobrażenie o świecie ludzi w średniowieczu i w epoce nowożytnej omawia znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana wymienia przyczyny odkryć geograficznych samodzielnie przygotowuje wypowiedź na temat odkryć geograficznych w XV i XVI w. oraz w czasach późniejszych</p>
<p>3. Skutki wielkich odkryć geograficznych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wyprawy konkwistadorów. 2. Kolonizacja nowych terenów. 3. Nieznany świat – Inkowie i Aztekowie. 4. Co Europejczycy zyskali dzięki wyprawom morskim. 	<p>wskazuje na mapie Amerykę Środkową i Amerykę Południową rozumie pojęcie <i>kolonizacja</i> wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb nazwał mieszkańców Ameryki Indianami wie, kim byli Aztekowie i Inkowie</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>konkwistador, kolonizacja</i> wie, kim byli Ferdynand Cortez i Montezuma wymienia co najmniej dwa skutki odkryć geograficznych wymienia towary sprowadzane z Ameryki do Europy</p>	<p>wymienia osiągnięcia Azteków i Inków omawia przebieg wypraw konkwistadorów omawia skutki odkryć geograficznych dla państw europejskich i ludów zamieszkujących Amerykę prekolumbijską</p>	<p>wskazuje na mapie tereny, które były zamieszkane przez Azteków i Inków charakteryzuje skutki odkryć geograficznych z uwzględnieniem zmian demograficznych, ekonomicznych i kulturowych</p>
<p>Reformacja *</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Upadek autorytetu kościoła katolickiego 2. Wystąpienie Marcina Lutra 3. Kościoły protestanckie 4. Wojny religijne 5. Kонтреreformacja 6. Zakon Jezuitów 	<p>wie, czym była reformacja zna postać Marcina Lutra podaje datę 1517 r.</p>	<p>wymienia kościoły powstałe w czasie reformacji: luterański, kalwiński, anglikański zna pojęcie <i>protestantyzm</i> zna pozytywne i negatywne skutki reformacji</p>	<p>wie kim byli i czego dokonali Jan Kalwin i Henryk VIII wyjaśnia powody wystąpienia reformacji podaje podstawowe zasady różniące kościoły protestanckie od katolicyzmu wie co to była kontrreformacja wie co to był Zakon Jezuitów</p>	<p>ocenia znaczenie reformacji w historii wie co to był Sobór Trydencki zna daty 1545-64</p>

4. Powtórzenie wiadomości				
5. Sprawdzian wiadomości				
6. Dwór Jagiellonów na Wawelu 1. Na dworze Zygmunta. 2. Renesansowy Wawel. 3. W kręgu poetów i uczonych. 4. W trosce o państwo. 5. Następca Zygmunta I.	wymienia dwóch ostatnich królów z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta wie, kim była królowa Bona prawidłowo umieszcza na osi czasu wiek XVI podaje datę zawarcia unii lubelskiej – 1569 r.	wyjaśnia pojęcia: <i>arrasy, arkady, krużganki</i> wie, dlaczego wiek XVI nazywamy „złotym wiekiem kultury polskiej” zna daty hołdu pruskiego (1525 r.) i unii lubelskiej (1569 r.) wie, kim byli Jan Kochanowski i Mikołaj Kopernik	wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansowej krótko charakteryzuje ceremoniał dworski na dworze Jagiellonów omawia reformy gospodarcze przeprowadzone za panowania ostatnich Jagiellonów wskazuje na mapie Rzeczpospolitą Obojga Narodów w XVI w.	charakteryzuje postać królowej Bony wymienia przykłady architektury renesansowej w Polsce wskazuje na mapie Koronę Królestwa Polskiego, Litwę i Rzeczpospolitą Obojga Narodów w XVI w.
7. W Rzeczypospolitej Obojga Narodów 1. Ostatni z rodu. 2. Zgoda, wolność i prawo. 3. Szlachta wybiera króla.	wymienia państwa, które wchodziły w skład Rzeczypospolitej Obojga Narodów wie, kto w Rzeczypospolitej miał prawo wyboru króla rozumie pojęcie <i>wolna elekcja</i> wyjaśnia pojęcie <i>bezkrólewie</i>	wie, kto był pierwszym królem elekcyjnym w Polsce wymienia najważniejsze zasady ustroju Rzeczypospolitej Obojga Narodów: wolność, zgoda i prawo podaje datę pierwszej wolnej elekcji – 1573 r. wyjaśnia, kto miał prawo wybierać króla	wyjaśnia, co oznacza, że król rządzi dziedzicznie lub w wyniku elekcji charakteryzuje pierwszego króla elekcyjnego i wyjaśnia, dlaczego potajemnie opuścił Polskę opisuje przebieg sejmiku elekcyjnego wie czym były <i>artykuły henrykowskie</i> i <i>pacta conventa</i>	wyjaśnia, jaką rolę podczas bezkrólewia pełnił <i>interrex</i> - prymas wyjaśnia, co oznaczały zasady: wolności, zgody i prawa w ustroju Rzeczypospolitej Obojga Narodów wymienia zasady ustroju Rzeczypospolitej zapisane w artykułach henrykowskich
8. Kto z królem rządził państwem 1. Król i szlachta wspólnie rządzili państwem. 2. Sejm walny. 3. Sejmiki ziemskie. 4. Skład sejmiku.	wymienia trzy stany sejmujące: króla, senat i izbę poselską wie, jak wybierani byli posłowie na sejm walny wyjaśnia, z pomocą nauczyciela, na czym polegała demokracja szlachecka	wyjaśnia pojęcia: <i>przywileje szlacheckie, pospolite ruszenie, senat, izba poselska, sejmiki ziemskie, nietykalność osobista</i> wie, czym się różniła magnateria od szlachty średniej i szlachty ubogiej wyjaśnia, w jakim celu były zwoływane sejmiki ziemskie	samodzielnie formułuje wypowiedź na temat praw i obowiązków szlachty omawia zróżnicowanie społeczne szlachty na przykładzie magnaterii, szlachty średniej i szlachty ubogiej wymienia decyzje, jakie podejmowano w czasie trwania sejmiku walnego podaje datę 1493 r. i wyjaśnia, dlaczego rok 1493 uznaje się za początek parlamentaryzmu polskiego	wyjaśnia, kto przewodniczył obradom senatu, a kto izby poselskiej wyjaśnia, kto mógł zostać senatorem, a kto posłem na sejm szczegółowo wymienia uprawnienia sejmiku wyjaśnia, jakie były kompetencje sejmików ziemskich omawia znaczenie uchwalenia konstytucji (tzn. prawa) <i>Nihil novi</i>
9. Gospodarstwo szlacheckie 1. Folwark szlachecki. 2. Spław zboża Wisłą do Gdańska. 3. Handel gdański.	wyjaśnia pojęcie <i>folwark szlachecki</i> wskazuje na mapie Gdańsk wymienia co najmniej dwa towary, które spławiano Wisłą do Gdańska	na podstawie ilustracji omawia wygląd folwarku szlacheckiego wyjaśnia, na czym polegała pańszczyzna wymienia towary przywożone do Polski i towary eksportowane na zachód Europy wie, kim byli flisacy i czym się zajmowali	wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita w XVI w. była nazywana spichlerzem Europy wyjaśnia, w jaki sposób szlachta powiększała swoje majątki wymienia powinności chłopów względem szlachty wskazuje na mapie szlaki spławu zboża w Rzeczypospolitej omawia znaczenie Wisły dla wymiany towarowej	szczegółowo uzasadnia twierdzenie, że XVI w. był „złotym wiekiem” Rzeczypospolitej wyjaśnia, dlaczego w XVI w. bogaciły się polskie miasta wymienia główne porty zbożowe i spichlerze na szlaku wiślanym na podstawie tekstu źródłowego opisuje handel w Gdańsku – wymienia towary, jakimi handlowano i państwa, z których przybywały okręty porównuje sytuację szlachty i chłopów
10. Powtórzenie wiadomości				

11. Sprawdzian wiadomości				
<p>Barok – epoka kontrastów *</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przyczyny przemian światopoglądowych. 2. Założenia epoki. 3. Twórcy baroku. 4. Architektura baroku. 	<p>zna pojęcie <i>barok</i> wymienia co najmniej jednego twórcę epoki</p>	<p>zna ramy czasowe epoki wie dlaczego w XVII wieku doszło do zmian w światopoglądzie ludzi na podstawie ilustracji potrafi scharakteryzować cechy stylu barokowego w architekturze i malarstwie</p>	<p>zna cechy stylu barokowego w architekturze i malarstwie zna najwybitniejszych twórców epoki potrafi podać przykłady budowli barokowych zna postaci Jana Sebastiana Bacha, Antonio Vivaldiego i Jerzego Fryderyka Haendla. Wiliama Szekspira, Moliera zna pojęcia <i>sarmatyzm</i>, <i>kultura sarmacka</i></p>	<p>potrafi wskazać przykłady budowli barokowych w Polsce i omówić na ich podstawie cechy stylu barokowego wie, że cechy baroku można odnaleźć w muzyce, literaturze, teatrze potrafi omówić rozwój sztuki w epoce baroku</p>
<p>12. Wojny ze Szwedami</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wojny Zygmunta III Wazy. 2. Jan Karol Chodkiewicz – zwycięzca spod Kircholmu. 3. Wojska szwedzkie wkraczają do Rzeczypospolitej. 4. Obrona kraju. 	<p>wskazuje na mapie Szwecję, Wielkie Księstwo Litewskie, Koronę Królestwa Polskiego wymienia co najmniej dwóch królów polskich z dynastii Wazów wie, kto dowodził wojskami polskimi pod Kircholmem podaje datę potopu szwedzkiego wyjaśnia pojęcie <i>hetman</i></p>	<p>wymienia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich w XVII w. wskazuje na mapie Inflanty i wyjaśnia, dlaczego były ważnym obszarem dla Rzeczypospolitej i dla Szwecji na podstawie ilustracji omawia wygląd i uzbrojenie husarii wymienia terytoria, o które toczyły się wojny ze Szwecją wie, kim byli: Stefan Czarniecki, Jan Karol Chodkiewicz, Augustyn Kordecki</p>	<p>charakteryzuje sylwetkę hetmana Jana Karola Chodkiewicza na podstawie mapy omawia przebieg walk w czasie potopu szwedzkiego wyjaśnia pojęcie <i>wojna podjazdowa</i> wie, w jaki sposób Zygmunt III Waza był spokrewniony z Jagiellonami</p>	<p>wyjaśnia szczegółowo, dlaczego najazd Szwedów na Polskę został nazwany potopem omawia postawę królów Zygmunta III i Jana Kazimierza w czasie wojen ze Szwecją na podstawie ilustracji w podręczniku i wiadomości z lekcji porównuje uzbrojenie i sposób walki armii szwedzkiej i armii polskiej</p>
<p>13. Walki z Kozakami</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kozacy z Zaporozża. 2. Życie na Siczy. 3. Czym był rejestr kozacki. 4. Zwycięstwa i klęski – wojny z Kozakami. 	<p>wie, kim byli Kozacy na podstawie ilustracji omawia wygląd i uzbrojenie Kozaków podaje datę i przywódcę największego kozackiego powstania przeciwko Rzeczypospolitej wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Kozaków</p>	<p>odczytują z mapy miejsca bitew powstania Chmielnickiego na podstawie ilustracji omawia wygląd kozackiego taboru i jego użycie w czasie wojny charakteryzuje postać Bohdana Chmielnickiego wyjaśnia pojęcia: <i>Tatarzy</i>, <i>Sicz</i>, <i>ataman</i>, <i>rejestr kozacki</i> wymienia przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego</p>	<p>wymienia przyczyny i skutki powstania Chmielnickiego wskazuje na mapie najdalszy zasięg powstania Chmielnickiego i wymienia najważniejsze bitwy omawia życie codzienne Kozaków i wyjaśnia, dlaczego korzystne było dla nich znalezienie się w rejestrze kozackim porównuje sposób prowadzenia wojny przez wojska kozackie i przez regularne oddziały Rzeczypospolitej</p>	<p>omawia genezę rejestru kozackiego i podaje przykłady wojen, w których królowie polscy korzystali z wojska kozackiego omawia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków po stłumieniu powstań kozackich</p>
<p>14. Wyprawa wiedeńska Jana III Sobieskiego</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W obronie przed tureckim najazdem. 2. Polska husaria w obronie Europy. 3. Pokój i skutki wojen. 	<p>podaje datę odsieczy wiedeńskiej – 1683 r. i określa, który to jest wiek i która jego połowa wie, kim byli Jan III Sobieski i Kara Mustafa wyjaśnia, dlaczego Jana III Sobieskiego nazywano Lwem Lechistanu wie, gdzie znajdowała się siedziba Jana III Sobieskiego</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>odsiecz</i>, <i>sułtan</i>, <i>oblężenie</i>, <i>husaria</i> wskazuje na mapie Chocim i Kamieniec Podolski na podstawie planu bitwy pod Wiedniem wymienia wojska, które brały udział w bitwie krótko wyjaśnia skutki bitwy pod Wiedniem</p>	<p>wymienia hetmanów: Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza jako słynnych dowódców walczących z Turkami wymienia postanowienia pokoju w Karłowicach i podaje jego datę (1699 r.) opowiada, w jakich okolicznościach Jan III Sobieski został wybrany na króla Polski wymienia przyczyny i skutki odsieczy wiedeńskiej na podstawie ilustracji omawia wygląd</p>	<p>wyjaśnia, jakie znaczenie miał w czasie odsieczy wiedeńskiej atak polskiej husarii omawia wpływ, jaki na sytuację w Rzeczypospolitej miały wojny prowadzone przez wojska polsko-litewskie w XVII w. wyjaśnia, dlaczego o Janie III Sobieskim mówimy, że obronił przed Turkami Europę i chrześcijaństwo</p>

			pałacu w Wilanowie	
15. Powtórzenie wiadomości				
16. Sprawdzian wiadomości				
Oświecenie - wiek rozumu * 1. Wiek rozumu. 2. Wynalazki i osiągnięcia epoki. 3. Zasada trójpodziału władzy. 4. Zasada umowy społecznej. 5. Powstanie Stanów Zjednoczonych – <i>Deklaracja Niepodległości</i> . 6. Rewolucja Francuska – <i>Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela</i> .	zna pojęcie <i>oświecenie</i> wie, co to był trójpodział władzy przy pomocy nauczyciela potrafi scharakteryzować pojęcie władzy absolutnej wie kiedy powstały Stany Zjednoczony i kiedy była Rewolucja Francuska wymienia kilka wynalazków epoki	zna podstawowe założenia epoki potrafi wyjaśnić pojęcie trójpodział władzy i pojęcie władzy absolutnej zna wynalazki epoki zna daty 1776, 1789	omawia zasadę trójpodziału władzy i jej wpływ na sprawowanie władzy charakteryzuje absolutyzm zna pojęcie <i>umowy społecznej</i> zna postaci Monteskiusza, Jana Jakuba Rousseau, Woltera, Ludwika XVI wie, kim byli <i>encyklopedyści</i> potrafi opowiedzieć o wynalazkach i osiągnięciach epoki oświecenia	potrafi powiązać idee oświecenia z wydarzeniami w Stanach Zjednoczonych i Francji wie, czym były <i>Deklaracja Niepodległości</i> i <i>Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela</i> i potrafi opowiedzieć o ich znaczeniu wskazuje na wpływ i dziedzictwo oświecenia na dzisiejszy świat
17. Rzeczpospolita w czasach Stanisława Augusta Poniatowskiego 1. Ostatni władca Rzeczypospolitej. 2. Przeciwno królowi. 3. Sejm Wielki. Rok 1791 – <i>Konstytucja 3 maja</i> .	wymienia Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski podaje datę uchwalenia <i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) podaje co najmniej dwa przykłady reform wprowadzonych w Rzeczypospolitej przez Stanisława Augusta Poniatowskiego	wyjaśnia, czym były Komisja Edukacji Narodowej i Szkoła Rycerska posługuje się pojęciami: <i>manufaktura</i> , <i>liberum veto</i> , <i>dziedziczenie tronu</i> na podstawie ilustracji omawia wygląd pola elekcyjnego w czasie wyboru króla Stanisława Augusta Poniatowskiego na króla Polski wie, kim była caryca Katarzyna II i dlaczego była zainteresowana utrzymaniem chaosu w Rzeczypospolitej	wymienia postanowienia <i>Konstytucji 3 maja</i> w zakresie zmiany ustroju Rzeczypospolitej wyjaśnia, dlaczego Rosja była przeciwna wprowadzeniu reform w Rzeczypospolitej wyjaśnia, dlaczego część szlachty była przeciwna wprowadzeniu <i>Konstytucji 3 maja</i> wyjaśnia, dlaczego dzień 3 maja jest w Polsce świętem państwowym	porównuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów przed uchwaleniem <i>Konstytucji 3 maja</i> i po jej wprowadzeniu omawia, na czym polegała złota wolność szlachty w Rzeczypospolitej wymienia zmiany, jakie wprowadzała <i>Konstytucja 3 maja</i> w sytuacji prawnej mieszczan i chłopów
18. Upadek Rzeczypospolitej 1. W obronie „złotej wolności”. 2. Konfederacje i rokosze. 3. Droga do katastrofy. 4. Obrona ojczyzny i upadek państwa.	podaje daty trzech rozbiorów Polski – 1772, 1793, 1795 wymienia państwa biorące udział w rozbiorach Polski podaje datę wybuchu powstania kościuszkowskiego	posługuje się pojęciami: <i>konfederacja</i> , <i>rokosz</i> , <i>rozbiory</i> , <i>kosynierzy</i> wymienia przyczyny upadku powstania kościuszkowskiego wskazuje na mapie: <i>Rozbiory Rzeczypospolitej</i> tereny zajęte przez państwa zaborcze w wyniku I, II i III rozbioru na podstawie ilustracji omawia uzbrojenie kosynierów i żołnierzy rosyjskich wie, kim byli Tadeusz Rejtan, ksiądz Józef Poniatowski, Tadeusz Kościuszko, Jan Kiliński	wyjaśnia, w jakich okolicznościach został ustanowiony order <i>Virtuti Militari</i> i kto jako pierwszy został nim odznaczony opowiada o przebiegu wojny w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> omawia i sytuje w czasie wydarzenia powstania kościuszkowskiego, używając pojęć: <i>naczelnik</i> , <i>powstanie</i> , <i>kosynierzy</i> wymienia przyczyny upadku powstania kościuszkowskiego	porównuje ustrój Rzeczypospolitej oraz ustrój Rosji, Austrii i Prus wymienia przyczyny wybuchu, przebieg i skutki powstania kościuszkowskiego omawia okoliczności wybuchu konfederacji barskiej • na podstawie obrazu Jana Matejki <i>Rejtan</i> opowiada o okolicznościach I rozbioru Polski
19. Powtórzenie wiadomości				
20. Sprawdzian wiadomości				

<p>21. U boku Napoleona</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utrata państwa i nadziei. 2. Nadzieja w Napoleonie. 3. <i>Z ziemi włoskiej do Polski...</i> – Legiony Polskie we Włoszech. 4. <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>. 5. Księstwo Warszawskie – „małe państwo wielkich nadziei”. 6. Dalsze losy Księstwa. 	<p>wymienia postać generała Jana Henryka Dąbrowskiego, jako twórcy Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>opowiada o okolicznościach powstania <i>Mazurek Dąbrowskiego</i></p> <p>wie, kim byli Napoleon Bonaparte, Józef Wybicki, książe Józef Poniatowski</p>	<p>omawia działania podjęte przez zaborców wobec ludności polskiej po trzecim rozbiore</p> <p>wskazuje na mapie państwo, w którym utworzone zostały Legiony Polskie</p> <p>podaje datę utworzenia Legionów (1797 r.)</p> <p>wymienia przyczyny utworzenia przez Napoleona Księstwa Warszawskiego</p>	<p>wskazuje na mapie tereny, z których zostało utworzone Księstwo Warszawskie</p> <p>wyjaśnia, czym był <i>Kodeks Napoleona</i></p> <p>opowiada, w jakich okolicznościach zostało zlikwidowane Księstwo Warszawskie</p>	<p>omawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech i utworzenia Księstwa Warszawskiego</p> <p>wyjaśnia, dlaczego armia napoleońska poniosła klęskę w Rosji w 1812 r.</p> <p>omawia ustrój Księstwa Warszawskiego</p> <p>wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie przestało istnieć</p>
<p>22. Powstań, Polsko, skrusz kajdany – powstanie listopadowe</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Królestwo Polskie. 2. „Na Belweder!” – 29 listopada 1830 roku. 3. Bitwy powstania listopadowego. 4. Upadek powstania. 	<p>podaje datę wybuchu powstania listopadowego – 29 listopada 1830 r.</p> <p>wie, kim byli: Piotr Wysocki, Józef Sowiński</p> <p>wymienia co najmniej dwa przykłady prześladowania Polaków po upadku powstania listopadowego</p>	<p>wymienia przyczyny i skutki powstania listopadowego</p> <p>wyjaśnia pojęcia: <i>Arsenał, Belweder, Syberia, Cytadela</i></p> <p>wie, kim był wielki książe Konstanty</p>	<p>wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego</p> <p>wymienia przyczyny upadku powstania listopadowego</p> <p>charakteryzuje postawę obrońców Warszawy – Juliusza Ordoną i Józefa Sowińskiego</p>	<p>omawia przebieg powstania listopadowego</p> <p>ocenia, czy Polacy mieli szansę na pokonanie Rosjan w czasie powstania</p> <p>wymienia dowódcę wojsk rosyjskich, który zdobył Warszawę i doprowadził do upadku powstania</p>
<p>23. Zawiedzione nadzieje – powstanie styczniowe</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Branka i wybuch powstania. 2. Działania przywódców i walki powstańcze. 3. Dlaczego powstanie upadło? 	<p>wymienia datę roczną wybuchu powstania styczniowego, określa wiek i jego połowę</p> <p>wie, kim był Romuald Traugutt</p> <p>charakteryzuje sposób walki prowadzony przez oddziały partyzanckie</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>branka, koszary, katorga</i></p> <p>wyjaśnia, dlaczego pobór do wojska rosyjskiego przyspieszył decyzję o wybuchu powstania</p> <p>na podstawie ilustracji charakteryzuje wygląd i uzbrojenie powstańców-kosynierów</p> <p>na podstawie ilustracji omawia wygląd Cytadeli warszawskiej</p> <p>podaje co najmniej jedną przyczynę upadku powstania styczniowego</p> <p>oblicza czas, jaki upłynął od upadku powstania listopadowego do wybuchu powstania styczniowego</p>	<p>wskazuje związek pomiędzy manifestacjami patriotycznymi a wybuchem powstania styczniowego</p> <p>wymienia zakres działań utworzonego przez powstańców Rządu Narodowego</p> <p>wyjaśnia, na czym polegał terror władz carskich wobec ludności polskiej w 1863 r.</p> <p>wyjaśnia funkcję, jaką pełniła w czasie zaborów Cytadela warszawska</p> <p>na podstawie mapy wymienia tereny, na których toczyły się walki powstańcze</p>	<p>wymienia co najmniej dwóch przywódców powstania styczniowego</p> <p>omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania styczniowego</p> <p>wymienia represje stosowane przez Rosjan wobec uczestników powstania styczniowego</p>
<p>24. Walka Polaków o język i kulturę w XIX wieku</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rusyfikacja i germanizacja. 2. Uczuć się wbrew rusyfikacji. 3. Germanizacja w zaborze pruskim. 4. Jak pracować dla Polski, czyli pozytywizm i praca organiczna. 5. Autonomia galicyjska. 	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>rusyfikacja</i> i <i>germanizacja</i></p> <p>wymienia co najmniej dwa przykłady oporu Polaków wobec zaborców</p> <p>wymienia co najmniej dwa nazwiska wybitnych twórców kultury polskiej na przełomie XIX i XX w.</p>	<p>wyjaśnia pojęcia <i>praca organiczna, praca u podstaw</i> i <i>autonomia galicyjska</i></p> <p>wymienia przykłady ograniczania przez zaborców Polakom dostępu do języka polskiego</p> <p>przedstawia najważniejsze założenia pozytywistów</p>	<p>wymienia nazwiska, dzieła i charakteryzuje twórczość: Jana Matejki, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego i Stanisława Moniuszki</p> <p>opowiada o strajku dzieci we Wrześni</p> <p>charakteryzuje postawę Michała Drzymały wobec polityki niemieckiej</p> <p>wie, kim był i czym zajmował się Hipolit Cegielski</p> <p>wyjaśnia pojęcie <i>Kulturkampf</i></p>	<p>wyjaśnia, jaki wpływ miała twórczość w języku polskim na podtrzymanie ducha polskości w czasie zaborów</p> <p>podaje przykłady dzieł, które miały za zadanie podtrzymywanie Polaków na duchu i przypomnienie o ważnych wydarzeniach w historii</p> <p>rozumie znaczenie Krakowa dla podtrzymania ducha narodowego w XIX wieku</p>

<p>25. Polacy na emigracji</p> <p>1. Co to jest emigracja? Dlaczego Polacy w XIX wieku emigrowali?</p> <p>2. Wielka Emigracja i jej znaczenie.</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja zarobkowa</i> i <i>emigracja polityczna</i></p> <p>wymienia co najmniej dwóch przedstawicieli Wielkiej Emigracji</p> <p>wskazuje na mapie co najmniej jedno europejskie państwo, do którego emigrowali Polacy</p>	<p>wyjaśnia pojęcie <i>romantyzm</i></p> <p>podaje przyczyny, jakie zmuszały Polaków do emigracji politycznej i zarobkowej</p> <p>wymienia państwa, do których emigrowali Polacy</p> <p>wymienia wybitnych twórców kultury polskiej, którzy tworzyli na emigracji</p>	<p>podaje przykłady dzieł polskiej literatury romantycznej</p> <p>wie, kim była i czego dokonała Maria Skłodowska-Curie</p> <p>wskazuje źródła inspiracji dla muzyki Fryderyka Chopina</p>	<p>omawia znaczenie twórczości Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego dla Polaków żyjących pod zaborami</p> <p>wie, jak dużo Polaków wyemigrowało z ziem polskich w XIX w.</p>
<p>26. W XIX-wiecznej Łodzi – miście fabrykantów i robotników</p> <p>1. Jak powstawało miasto przemysłowe.</p> <p>2. Nowi ludzie, nowy wygląd miast.</p> <p>3. Jak mała wioska stała się miastem.</p> <p>4. Ciężka praca i trudne życie.</p> <p>5. Rozwój miast w okresie zaborów.</p>	<p>opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce</p> <p>na podstawie ilustracji omawia wygląd dzielnicy robotniczej</p> <p>wyjaśnia pojęcia: <i>fabryka</i>, <i>fabrykant</i></p>	<p>posługuje się pojęciami: <i>maszyna parowa</i>, <i>telegraf</i>, <i>kolej żelazna</i>, <i>urbanizacja</i> i <i>uprzemysłowienie</i></p> <p>charakteryzuje nowe klasy społeczne: robotników, fabrykantów i inteligencję</p> <p>wyjaśnia, jakie znaczenie dla przewozu ludzi i towarów miały w XIX w. statki parowe</p>	<p>wyjaśnia, dlaczego Łódź została w XIX w. nazwana ziemią obiecaną</p> <p>wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się w XIX w. na ziemiach polskich</p> <p>charakteryzuje sytuację robotników w XIX w.</p> <p>na podstawie mapy wymienia najbardziej uprzemysłowione miasta w XIX w. na ziemiach polskich</p>	<p>omawia przekrój społeczny i narodowościowy XIX-wiecznej Łodzi</p> <p>wymienia przyczyny protestów robotniczych</p> <p>porównuje wygląd miast w XVIII i XIX w.</p> <p>porównuje sposób produkcji w manufakturze i w fabryce, wskazuje podobieństwa i różnice</p>
<p>27. Powtórzenie wiadomości</p>				
<p>28. Sprawdzenie wiadomości</p>				
<p>29. Zniszczenia i cierpienie – pierwsza wojna światowa</p> <p>1. Rywalizacja między mocarstwami.</p> <p>2. Działania wojenne – walki na frontach.</p> <p>3. Najkrwawsza bitwa I wojny światowej.</p> <p>4. Polacy po różnych stronach wielkiej wojny.</p> <p>5. Finał wielkiej wojny.</p>	<p>podaje daty rozpoczęcia i zakończenia I wojny światowej – 1914, 1918</p> <p>wymienia co najmniej dwa nowe rodzaje broni zastosowane podczas I wojny światowej</p> <p>wskazuje na mapie państwa trójprzymierza i trójporozumienia</p> <p>wymienia polskie formacje zbrojne biorące udział w I wojnie światowej</p>	<p>wymienia wydarzenie, które zostało uznane za początek I wojny światowej</p> <p>wymienia przyczyny wybuchu I wojny światowej</p> <p>wyjaśnia pojęcia: <i>trójprzymierze</i>, <i>trójporozumienie</i>, <i>wojna pozycyjna</i></p> <p>omawia rolę Józefa Piłsudskiego i Józefa Hallera w utworzeniu polskich oddziałów biorących udział w I wojnie światowej</p> <p>wymienia państwa, które zwyciężyły w I wojnie światowej</p>	<p>podaje przyczyny i skutki I wojny światowej</p> <p>wymienia największe bitwy I wojny światowej i wskazuje je na mapie</p> <p>omawia nowe rodzaje broni używane w czasie działań wojennych</p> <p>charakteryzuje okoliczności powstania Legionów Polskich i Błękitnej Armii</p>	<p>porównuje działania zbrojne na froncie wschodnim i froncie zachodnim w czasie I wojny światowej</p> <p>wyjaśnia, jakie znaczenie dla losów wojny miała rewolucja bolszewicka w Rosji</p> <p>podaje skutki wprowadzenia nowych rodzajów broni – gazów bojowych, czołgów, samolotów – na przebieg działań zbrojnych</p>
<p>30. Konferencja w Paryżu – Polska znów niepodległa</p> <p>1. Kto przegrał, a kto wygrał wielką wojnę.</p> <p>2. O niepodległą Polskę.</p> <p>3. Jak odrodziła się Polska.</p>	<p>wyjaśnia, dlaczego 11 listopada obchodzimy Święto Niepodległości</p> <p>wie, kim byli: Ignacy Jan Paderewski, Józef Piłsudski i Roman Dmowski</p> <p>podaje datę podpisania traktatu wersalskiego</p>	<p>wskazuje na mapie państwa, które powstały w Europie po I wojnie światowej</p> <p>wie, gdzie odbyła się konferencja pokojowa po I wojnie światowej, wymienia jej najważniejsze postanowienia</p> <p>omawia znaczenie działalności Ignacego Jana Paderewskiego i Romana Dmowskiego na zachodzie Europy i w Stanach Zjednoczonych dla sprawy</p>	<p>omawia sytuację państw uczestniczących w zaborach Polski pod koniec I wojny światowej</p> <p>wymienia skutki I wojny światowej dla Niemiec</p> <p>wie, jakie poglądy na temat odzyskania przez Polskę niepodległości miał prezydent Stanów Zjednoczonych Thomas Woodrow Wilson</p>	<p>wymienia państwa, które powstały po I wojnie światowej</p> <p>wskazuje na mapie sąsiadów Polski</p> <p>wymienia polityków, którzy podczas konferencji w Paryżu mieli decydujący wpływ na przyszłość Europy</p> <p>samodzielnie formułuje wypowiedź ustną na temat: <i>Kto wygrał, a kto przegrał I wojnę światową?</i></p>

		odzyskania przez Polskę niepodległości		
31. Odrodzona II Rzeczpospolita 1. Spory i walki o granice. 2. Nowe państwo polskie. 3. Przewrót majowy 1926 roku. 4. Społeczeństwo wielonarodowe. 5. Kultura i nauka polska. 6. Odbudowa gospodarki.	wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej i wymienia jej sąsiadów wie, kiedy rozegrała się Bitwa Warszawska i kto ją wygrał wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą	zna daty uchwalenia konstytucji marcowej i kwietniowej wymienia państwa, z którymi Rzeczpospolita toczyła walki o granice wskazuje na mapie Gdynię i krótko charakteryzuje znaczenie portu w Gdyni wie, kim byli: Stefan Żeromski, Władysław Reymont, Stefan Banach, Grażyna Barszczewska, Jerzy Rudlicki wyjaśnia pojęcia: <i>sanacja, mniejszości narodowe, COP</i>	wyjaśnia, co zmieniło się w państwie polskim po przewrocie majowym wyjaśnia, jaki wpływ miał rozwój szkolnictwa na likwidację analfabetyzmu w społeczeństwie polskim omawia znaczenie zwycięstwa Polaków w Bitwie Warszawskiej dla losów wojny polsko-bolszewickiej wyjaśnia, kim byli Gabriel Narutowicz i Władysław Grabski	wyjaśnia, na czym polegała różnorodność narodowa społeczeństwa Rzeczypospolitej omawia rozwój kultury i nauki polskiej w II Rzeczypospolitej uzasadnia twierdzenie, że przewrót majowy odbył się niezgodnie z zasadami demokracji charakteryzuje etapy rozwoju gospodarki polskiej w II Rzeczypospolitej – reformę Grabskiego, budowę portu w Gdyni, budowę COP
Systemy totalitarne XX w. *	wie, co to jest system totalitarny potrafi podać kilka cech władzy totalitarnej	wyjaśnia pojęcia: <i>faszizm, totalitaryzm, rewolucja</i> wie kim byli: Włodzimierz Lenin, Józef Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler podaje podstawowe przyczyny narodzin komunizmu w ZSRR, faszyzmu we Włoszech i nazizmu w Niemczech	zna pojęcia: <i>nacjonalizm, nazizm, rasizm, nacjonalizacja, kolchoz, GUŁAG, łagier, obóz pracy, obóz koncentracyjny, cenzura, Gestapo, NKWD</i> wie, jak doszli do władzy: Włodzimierz Lenin, Józef Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler charakteryzuje politykę, jaką prowadzili dyktatorzy wobec własnych społeczeństw, przeciwników politycznych, czy innych narodowości	potrafi omówić jakie prawa obywatelskie były łamane w systemach totalitarnych porównuje system demokratyczny i totalitarny podaje inne przykłady państw totalitarnych w XX wieku i współcześnie potrafi wskazać na współczesne zagrożenia dla systemu demokratycznego
31. Powtórzenie wiadomości				
32. Sprawdzian wiadomości				
33. Początek wielkiego konfliktu i wojna obronna Polski 1. Dyktatorzy dążą do wojny. 2. Żądania Hitlera. 3. Bohaterska obrona granicy. 4. Uderzenie armii radzieckiej.	wskazuje na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę podaje datę wybuchu II wojny światowej i datę agresji ZSRR na Polskę	wymienia żądania Hitlera wobec Polski wskazuje na mapie tereny zajęte w 1939 r. przez Niemcy i przez Związek Radziecki wie kim byli: Józef Beck, Władysław Raginis, Tadeusz Kutrzeba, Franciszek Kleeberg	wymienia państwa, z którymi Polska zawarła sojusz wojskowy zna <i>pakt Ribbentrop-Mołotow</i> i potrafi podać jego najważniejsze postanowienia wymienia najważniejsze bitwy kampanii wrześniowej ocenia postawę żołnierzy polskich podczas kampanii wrześniowej	samodzielnie formułuje wypowiedź na temat wojny obronnej Polski we wrześniu 1939 r. wymienia państwa zajęte przez Niemcy przed atakiem na Polskę wyjaśnia, na czym polegała przewaga wojsk niemieckich nad wojskami polskimi podczas kampanii wrześniowej omawia status Wolnego Miasta Gdańska w dwudziestoleciu międzywojennym

<p>34. Polacy pod okupacją niemiecką i radziecką</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W okupowanej Polsce. 2. Auschwitz. 3. Los dzieci Zamojszczyzny. 4. Polacy pod okupacją radziecką. 5. Katyń. 	<p>podaje nazwy państw, które okupowały Polskę podczas II wojny światowej wymienia Katyń jako symbol zbrodni władz radzieckich na narodzie polskim wyjaśnia nazwę <i>Holokaust</i>, jako określenie zagłady Żydów w czasie II wojny światowej</p>	<p>opowiada, jaki los spotkał dzieci z Zamojszczyzny wyjaśnia pojęcia: <i>getto</i>, <i>obóz zagłady</i>, <i>ludobójstwo</i> wyjaśnia, jaki los spotkał ludność polską na ziemiach okupowanych przez ZSRR opowiada, jak wyglądało życie Polaków pod okupacją niemiecką</p>	<p>na podstawie ilustracji omawia życie codzienne Żydów w getcie warszawskim wymienia obozy zagłady wybudowane przez nazistów na ziemiach polskich</p>	<p>uzasadnia twierdzenie, że obozy koncentracyjne były hańbą dla Niemiec porównuje życie codzienne Polaków pod okupacją radziecką i niemiecką wyjaśnia, na czym polegało kłamstwo katyńskie</p>
<p>35. Warszawskie dzieci, pójdziemy w bój – powstanie warszawskie 1944 roku</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Polskie Państwo Podziemne. 2. W warszawskim getcie. 3. Wybuch powstania w Warszawie. 4. Wojna i okupacja w mojej miejscowości i regionie. 	<p>podaje daty wybuchu powstania w getcie warszawskim i powstania warszawskiego wie, czym była Armia Krajowa na podstawie ilustracji w podręczniku krótko omawia przebieg powstania warszawskiego</p>	<p>opowiada, w jaki sposób Polacy prowadzili walkę z okupantem wyjaśnia, w jaki sposób działało Polskie Państwo Podziemne opowiada, jakie kary groziły Polakom za pomoc Żydom wie, czym były Szare Szeregi</p>	<p>omawia przebieg powstania w getcie warszawskim oraz powstania warszawskiego na podstawie ilustracji opisuje wygląd Pomnika Małego Powstańca porównuje sposób walki i uzbrojenie powstańców i żołnierzy hitlerowskich własnymi słowami opowiada, na czym polegała działalność konspiracyjna</p>	<p>wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu powstania warszawskiego interpretuje słowa pieśni <i>Warszawskie dzieci</i> wyjaśnia, jaki los spotkał ludność żydowską po likwidacji getta warszawskiego podaje przyczyny, przebieg i skutki powstania warszawskiego</p>
<p>36. Polacy na frontach II wojny światowej</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Epopeja polskich lotników. 2. Marynarze z ORP „Orzeł”. 3. Od Narwiku, przez Tobruk do Monte Cassino. 	<p>podaje co najmniej dwa przykłady walki żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej wie, kim byli: generał Władysław Sikorski i generał Władysław Anders</p>	<p>wie, czym wsławił się Dywizjon 303 opisuje szlak bojowy Armii Polskiej na Bliskim Wschodzie i II Korpusu Polskiego pod dowództwem generała Andersa wymienia polskie oddziały biorące udział u boku armii radzieckiej w szturmie na Berlin w 1945 r.</p>	<p>na podstawie mapy w podręczniku omawia główne szlaki bojowe wojsk polskich i wymienia główne miejsca bitew wymienia polskie jednostki wojskowe utworzone na terenie ZSRR powiada o losach okrętu podwodnego ORP „Orzeł”</p>	<p>zna słowa pieśni <i>Czerwone maki na Monte Cassino</i> i wie, jakie wydarzenia upamiętnia ten utwór</p>
<p>37. Powtórzenie wiadomości</p>				
<p>38. Sprawdzian wiadomości</p>				
<p>39. Świat podzielony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spotkanie wielkiej trójki. 2. Żelazna kurtyna dzieli Europę. 3. Świat w czasach zimnej wojny. 4. Europa Środkowa pod rządami komunistów. 	<p>wskazuje na mapie świata dwa mocarstwa rywalizujące podczas zimnej wojny podaje datę zakończenia II wojny światowej wie, kim byli: Winston Churchill, Józef Stalin, Franklin Delano Roosevelt wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń po II wojnie światowej</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>zimna wojna</i>, <i>wielka trójka</i>, <i>żelazna kurtyna</i>, <i>bomba atomowa</i>, <i>supermocarstwa</i>, <i>kryzys kubański</i>, <i>strefy okupacyjne</i> wskazuje na mapie państwa, które po II wojnie światowej znalazły się w strefie wpływów ZSRR opisuje podział Niemiec, jakiego dokonano po II wojnie światowej wymienia państwa Europy Środkowej, w których doszło do wystąpień wolnościowych</p>	<p>wymienia konflikty zbrojne, które toczyły się z udziałem supermocarstw po II wojnie światowej i wskazuje je na mapie wie, kim byli Nikita Chruszczow i John Fitzgerald Kennedy</p>	<p>na podstawie tekstu źródłowego opisuje skutki wybuchu bomby atomowej opisuje przebieg kryzysu kubańskiego wyjaśnia, dlaczego w państwach Europy Środkowej dochodziło do wystąpień wolnościowych</p>

<p>40. Polska i Polacy po 1945 roku</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nowe granice, nowa Polska. 2. Odbudowa kraju ze zniszczeń wojennych. 3. Przemiany społeczne i gospodarcze w PRL. 4. Kultura PRL. 	<p>wskazuje na mapie granice PRL i wymienia jej sąsiadów podaje datę 1945–1989 jako okres PRL podaje kilka informacji na temat odbudowy kraju ze zniszczeń wojennych</p>	<p>podaje przykłady zakładów przemysłowych wybudowanych po II wojnie światowej (Nowa Huta, Żerań, Ursus) wyjaśnia skrót PZPR wyjaśnia pojęcia: <i>socrealizm, cenzura, planowanie centralne, kult jednostki</i> wymienia i wskazuje na mapie ziemie na zachodzie Polski, które zostały przyłączone do Polski po II wojnie światowej podaje najważniejsze cechy ustroju socjalistycznego</p>	<p>na podstawie ilustracji w podręczniku omawia najważniejsze cechy sztuki socrealistycznej wyjaśnia, na czym polegały przemiany gospodarcze i społeczne w Polsce po II wojnie światowej omawia zmiany, jakie zaszły w edukacji i opiece zdrowotnej w czasach PRL</p>	<p>ocenia niektóre wydarzenia z historii PRL (wybory do Sejmu Ustawodawczego, powstanie PZPR) i potrafi uzasadnić swoją ocenę omawia znaczenie klasy robotniczej w społeczeństwie i kulturze socjalistycznej wymienia Józefa Stalina jako przykład kultu jednostki na podstawie informacji z podręcznika i mapy omawia zmiany terytorialne Polski po II wojnie światowej</p>
<p>41. Trudna droga do wolności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Protesty społeczeństwa. 2. Jan Paweł II – powiew nadziei. 3. Stan wojenny. 4. Obrady okrągłego stołu. 	<p>podaje datę pierwszych częściowo wolnych wyborów do sejmu i senatu wie, z jakimi wydarzeniami są związane postaci – Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski, Tadeusz Mazowiecki, Jan Paweł II podaje rok wprowadzenia stanu wojennego własnymi słowami wyjaśnia, czym był NSZZ „Solidarność”</p>	<p>wymienia miejsca i daty protestów społeczeństwa przeciwko władzy w PRL wyjaśnia nazwy: <i>stan wojenny, ZOMO, internowanie, okrągły stół, strajk</i> wyjaśnia, czym zajmował się w czasach PRL aparat bezpieczeństwa podaje datę wyboru Karola Wojtyły na papieża wymienia najważniejsze wydarzenia stanu wojennego potrafi rozwinąć skrót NSZZ rozpoznaje znak graficzny „Solidarności”</p>	<p>wyjaśnia, jakich metod używały władze do tłumienia protestów w czasach PRL omawia przyczyny i skutki protestów robotników i studentów omawia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie polskim po pierwszej wizycie Jana Pawła II w ojczyźnie wymienia najważniejsze postanowienia obrad okrągłego stołu</p>	<p>omawia przyczyny, przebieg i skutki obrad okrągłego stołu wyjaśnia, dlaczego socjalizm rozczarował społeczeństwo polskie uzasadnia, dlaczego rok 1989 uznajemy za koniec PRL uzasadnia, dlaczego przemiany w Polsce po 1989 r. nazywamy bezkrwawą rewolucją</p>
<p>42. Powtórzenie wiadomości</p>				
<p>43. Sprawdzenie wiadomości</p>				
<p>44. III Rzeczpospolita – życie w państwie demokratycznym</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zasady demokracji. 2. Instytucje demokratyczne w Polsce. 3. Moja konstytucja. 4. Jakie mam prawa i obowiązki jako obywatel. 	<p>własnymi słowami wyjaśnia pojęcie <i>demokracja</i> wymienia konstytucję jako zbiór najważniejszych praw i zasad w państwie wie, czym się zajmuje Rzecznik Praw Dziecka</p>	<p>wyjaśnia, co oznacza, że wszyscy jesteśmy równi wobec prawa wymienia prawa i obowiązki obywateli zna instytucje nadzorujące przestrzeganie prawa w Rzeczypospolitej wie, kto uchwała prawo w Rzeczypospolitej</p>	<p>wymienia skład Zgromadzenia Narodowego – Sejm Rzeczypospolitej Polskiej i Senat Rzeczypospolitej Polskiej wie, kto w Polsce sprawuje władzę sądowniczą wyjaśnia, jaką funkcję w państwie pełnią samorządy potrafi powiedzieć, jaką funkcję w państwie polskim pełni prezydent wyjaśnia, co znajduje się w preambule Konstytucji RP formuluje wypowiedź na temat ustroju państwa polskiego, używając pojęć: <i>wolne wybory, wolność słowa, wolne media, konstytucja</i></p>	<p>na podstawie fragmentu tekstu źródłowego odpowiada na pytania: <i>Do kogo należy władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej? Czego strzeże Rzeczpospolita? Co jest najważniejszym prawem Rzeczypospolitej?</i> krótko charakteryzuje instytucje nadzorujące przestrzeganie prawa w Rzeczypospolitej Polskiej</p>
<p>45. Współczesne</p>	<p>wymienia niektóre zmiany</p>	<p>wyjaśnia pojęcie <i>grupa społeczna</i></p>	<p>podaje przykłady stowarzyszeń, fundacji</p>	<p>wymienia zmiany w gospodarce, jakie</p>

<p>społeczeństwo</p> <ol style="list-style-type: none"> Zmiany w gospodarce i w społeczeństwie. Znaczenie pracy. Organizacja pracy i jej efekty. Działanie dla wspólnego dobra. 	<p>w społeczeństwie, jakie zaszły po roku 1989 własnymi słowami wyjaśnia pojęcie <i>bezrobocie</i> podaje dwa przykłady grup społecznych</p>	<p>wie, czym charakteryzuje się postawa prospołeczna podaje przykłady organizacji pracy i jej efekty tłumaczy, czym jest prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych</p>	<p>i instytucji pozarządowych, działających dla wspólnego dobra formuluje wypowiedź, w której uzasadnia, że pracę swoją i innych należy szanować</p>	<p>zaszły po roku 1989 własnymi słowami przedstawia społeczne skutki bezrobocia</p>
<p>46. Ojczyzna bliska i odległa</p> <ol style="list-style-type: none"> Polska domem wielu narodów. Polacy w swojej ojczyźnie. Polonia w świecie. Polonia – z bliska i z daleka. 	<p>wymienia co najmniej dwie mniejszości narodowe i dwie mniejszości etniczne mieszkające na terenie Polski wymienia miejsca ważne w historii Polski wyjaśnia pojęcie <i>Polonia</i></p>	<p>wskazuje na mapie miejsca zamieszkałe przez mniejszości narodowe i etniczne wymienia państwa, w których znajdują się największe skupiska Polonii</p>	<p>wie, jaki procent mieszkańców Polski stanowią mniejszości narodowe omawia przyczyny polityczne i ekonomiczne, które zmuszały Polaków do emigracji</p>	<p>opowiada, jakie prawa przysługują mniejszościom narodowym w Polsce potrafi przedstawić informacje na temat miejsc pamięci narodowej</p>
<p>47. Polska w Unii Europejskiej</p> <ol style="list-style-type: none"> Co to jest Unia Europejska. Jesteśmy w Unii Europejskiej. Zmieniona, nowocześniejsza Polska. 	<p>rozpoznaje symbole unijne – flagę i hymn Unii Europejskiej podaje rok wstąpienia Polski do Unii Europejskiej wymienia miejsca ważne w historii Unii Europejskiej wie, jaka jest wspólna waluta części państw europejskich</p>	<p>wymienia państwa założycielskie Unii Europejskiej wie, czym jest strefa Schengen wyjaśnia pojęcia <i>Parlament Europejski</i> i <i>Komisja Europejska</i></p>	<p>posługuje się pojęciami: <i>Unia Europejska, europejska solidarność, stosunki międzynarodowe</i> opowiada o uczestnictwie Polski w Unii Europejskiej i o zmianach, jakie zaszły w naszym kraju od 2004 r. wymienia korzyści i obowiązki, jakie mają państwa wchodzące w skład Unii Europejskiej wyjaśnia, na czym polega zachowanie suwerenności przez państwa członkowskie Unii Europejskiej</p>	<p>na podstawie mapy wymienia państwa należące do Unii Europejskiej podaje przyczyny utworzenia Unii Europejskiej</p>
<p>48. Współczesne państwa i organizacje międzynarodowe – ONZ i NATO</p> <ol style="list-style-type: none"> Ustroje polityczne we współczesnym świecie. Organizacja Narodów Zjednoczonych. Nasi sojusznicy i nasze bezpieczeństwo w NATO. 	<p>wskazuje różnice pomiędzy ustrojem demokratycznym a monarchią wymienia co najmniej jedno państwo europejskie, które jest monarchią wymienia co najmniej jedno państwo europejskie o ustroju demokratycznym potrafi rozwinąć skrót ONZ wie, czym jest NATO</p>	<p>wyjaśnia, jakie są cele działania ONZ wie, czym zajmuje się UNICEF wyjaśnia pojęcia: <i>filantrop, filantropia</i> wyjaśnia, jakie są główne cele działalności NATO</p>	<p>charakteryzuje działalność ONZ wyjaśnia, dlaczego członkostwo w NATO jest korzystne dla Polski rozpoznaje flagi ONZ i NATO</p>	<p>wyjaśnia, na czym polega działalność filantropijna wie, jakie cechy charakterystyczne ma dyktatura, podaje przykłady państw rządzonych przez dyktatorów</p>
<p>49. Jaki jest współczesny świat</p> <ol style="list-style-type: none"> Co to jest globalizacja? Rewolucja technologiczna. Rozwój kultury masowej. Wpływ człowieka na przyrodę. Następstwa globalizacji. Problemy świata na początku XXI wieku. 	<p>własnymi słowami wyjaśnia pojęcie <i>globalizacja</i> wymienia co najmniej kilku twórców kultury masowej wie, na czym polega efekt cieplarniany rozumie, dlaczego musimy chronić otaczającą nas przyrodę</p>	<p>wymienia przykłady wpływu techniki na życie człowieka wyjaśnia własnymi słowami określenie „świat stał się mniejszy” wymienia przykładowe problemy świata XXI w. opowiada o przyczynach i skutkach globalizacji</p>	<p>wyjaśnia, kogo nazywamy antyglobalistami podaje przykłady zmian, jakie zaszły w życiu codziennym ludzi w czasie ostatnich 100 lat podaje przykłady produktów i marek o globalnym zasięgu wyjaśnia, na czym polega rewolucja technologiczna własnymi słowami wyjaśnia, czym jest kultura masowa, podaje przykłady</p>	<p>aktywnie bierze udział w dyskusji na temat współczesnego świata i potrafi uzasadnić swoje zdanie podaje przykłady zmian w przyrodzie, jakie spowodował swoją działalnością człowiek wyjaśnia, czym zajmują się organizacje ekologiczne, w tym Greenpeace</p>

50. Powtórzenie wiadomości**51. Sprawdzian wiadomości****KLASA VII**

Wymagania dla klasy VII opracowane zostały z wykorzystaniem i w oparciu o program nauczania przedmiotu historia wydawnictwa **Wiking**.

Temat	Treści	Wymagania podstawowe (dop, dst) Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe (db, bdb) Uczeń:
I. Europa w I połowie XIX wieku 1. Kongres wiedeński- nowy porządek w Europie	Zwołanie kongresu. Zasady przyjęte na kongresie. Najważniejsze decyzje. Sprawa polska. Święte Przymierze.	Zna przyczyny zwołania Kongresu Wiedeńskiego. Zna decyzje kongresu w sprawie polskiej. Wie, kto założył Święte Przymierze .	Zna zasady, jakimi kierowano się na Kongresie. Zna najważniejsze decyzje kongresu dotyczące zmian terytorialnych w Europie. Potrafi ocenić zasadność zmian wprowadzonych przez Kongres Wiedeński
2. Rewolucja przemysłowa	Przyczyny rewolucji przemysłowej. Gospodarka Wielkiej Brytanii w XVIII w. Wynalazki techniczne. Oddziaływanie rewolucji przemysłowej na inne kraje Europy. Powstanie proletariatu.	Zna przyczyny rewolucji przemysłowej . Rozumie znaczenie wynalezienia maszyny parowej dla rozwoju przemysłu i transportu . Wyjaśnia pojęcia kapitalizm, proletariat.	Opisuje społeczne skutki rewolucji przemysłowej . Wyjaśnia przyczyny powstania ruchu robotniczego .
3. Społeczeństwa europejskie wobec „ład powiedeński”	„Ład powiedeński” Odrodzenie narodowe we Włoszech. Ruchy narodowe w Niemczech. Rewolucja lipcowa we Francji. Powstanie w Belgii. Powstanie dekabrystów w Rosji. Skutki ruchów społecznych w Europie do połowy XIX w.	Wyjaśnia pojęcie „ład powiedeński”. Charakteryzuje najważniejsze idee narodowe, podaje przykłady.	Lokuje w czasie i przestrzeni poznane wydarzenia związane z ruchami narodowymi i zjednoczeniowymi.
4. Wiosna Ludów w Europie	Europa przed 1848 r. Rewolucja w państwach niemieckich. Wiosna Ludów we Francji. Wiosna Ludów w Cesarstwie Austriackim.	Wymienia przyczyny Wiosny Ludów. Zna datę 1848. Wyjaśnia pojęcie Wiosna Ludów Wymienia i wskazuje na mapie państwa, w których wystąpiła Wiosna Ludów.	Opisuje najważniejsze osiągnięcia Wiosny Ludów. Porównuje przebieg rewolucji w poszczególnych państwach. Wyjaśnia, dlaczego w Anglii i Rosji nie doszło do Wiosny Ludów.
5. Europa w I połowie XIX w – powtórzenie.			
6. Europa w I połowie XIX w- sprawdzian.			
II. Ziemia polskie w I połowie XIX wieku 7. Ziemia polskie po kongresie wiedeńskim	Decyzje kongresu. Królestwo Polskie. Gospodarka Królestwa Polskiego. Pozostałe ziemie polskie.	Wymienia decyzje kongresu w sprawie polskiej i wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych. Charakteryzuje ustrój i wymienia swobody obywatelskie zapisane w konstytucji Królestwa Polskiego. Wymienia gałęzie rozwoju gospodarczego i ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego.	Wyjaśnia różnicę pomiędzy opozycją legalną i nielegalną. Wie, kim byli: W. Łukasiński, P. Wysoki, M. Nowosilcow, Aleksander I. Opisuje zasługi K. Druckiego-Lubeckiego i S. Staszica. Porównuje sytuację gospodarczą Królestwa Polskiego z sytuacją w innych zaborach.

8. Powstanie listopadowe-geneza i wybuch powstania	Opozycja legalna. Tajne związki. Spisek Wysockiego. Sytuacja międzynarodowa. Noc listopadowa. Dyktatura Chłopickiego.	Zna przyczyny wybuchu powstania listopadowego. Zna przebieg nocy listopadowej . Wie, kim byli: Józef Chłopicki, ks. Konstanty. Zna datę 1830 r. Sytuuje w czasie powstanie listopadowe.	Potrafi odróżnić przyczyny wewnętrzne od zewnętrznych. Wie, kim byli: Piotr Wysocki, B. i W. Niemojowscy, Józef Skrzynecki, Jan Krukowiecki.
9. Wojna polsko- rosyjska 1831	Początek walk. Represje popowstaniowe. Statut Organiczny.	Przedstawia przebieg powstania. Wymienia bitwy powstania listopadowego. Wymienia represje popowstaniowe. Wymienia najważniejsze przyczyny upadku powstania.	Potrafi scharakteryzować wodzów naczelnych powstania listopadowego. Potrafi wymienić przyczyny upadku powstania listopadowego. Ocena postawę zaborców wobec Polaków.
10. Wielka Emigracja	Po powstaniu. Towarzystwo Demokratyczne Polskie. Hotel Lambert. Komitet Narodowy Polski. Kultura polska na emigracji.	Zna przyczyny Wielkiej Emigracji. Charakteryzuje kierunki oraz postaci Wielkiej Emigracji. Wyjaśnia, dlaczego emigrację popowstaniową nazywamy wielką.	Wie, jakie obozy powstały na emigracji i kto im przewodził. Porównuje najważniejsze założenia programowe emigracyjnych ugrupowań .
11. Ziemie polskie po upadku powstania listopadowego	Emisariusze. Powstanie krakowskie. Rabacja galicyjska. Wiosna Ludów na ziemiach polskich.	Wie, jaką rolę na ziemiach polskich pełnili emisariusze. Wyjaśnia, pojęcia: emisariusz, rabacja. Zna daty 1846 i 1848 r. Wymienia przyczyny rabacji galicyjskiej.	Wskazuje przyczyny upadku powstania krakowskiego i Wiosny Ludów w Wielkopolsce i Galicji. Potrafi ocenić wpływ rabacji na stosunki chłopów ze szlachtą. Wie, kim byli: J. Szela, E. Dembowski. L. Mierostawski.
12. Ziemie polskie w I połowie XIX wieku – powtórzenie.			
13. Ziemie polskie w I połowie XIX wieku- sprawdzian.			
III. Świat w II połowie XIX wieku 14. Wojna domowa w Stanach Zjednoczonych	Stany Zjednoczone w poł. XIX w. Demokraci i republikanie. Niewolnictwo i abolicjonizm. Wybuch i przebieg wojny secesyjnej. Stany Zjednoczone po wojnie.	Zna przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych. Wyjaśnia pojęcie abolicjonizm. Ocena zjawisko rasizmu w XIX w. i współcześnie.	Opisuje sytuację USA przed wybuchem wojny secesyjnej. Charakteryzuje poglądy demokratów i republikanów. Opisuje proces walki w niewolnictwem.
15. Europa w II połowie XIX wieku.	Wojna krymska. Austria. Francja. Zjednoczenie Włoch.	Wie, kim byli Franciszek Józef I , Napoleon III, Wiktor Emanuel II i Kamil Cavour. Wymienia przyczyny zjednoczenia Włoch. Wskazuje na mapie państwa włoskie.	Rozumie wpływ wojny krymskiej na zmianę stosunków międzynarodowych. Wyjaśnia rolę Kamila Cavoura i Garibaldiiego w procesie zjednoczenia Włoch. Wymienia skutki zjednoczenia państw włoskich.
16. Powstanie II Rzeszy Niemieckiej	Niemcy przed zjednoczeniem. Wojna z Austrią. Wojna prusko-francuska. Powstanie II Rzeszy.	Zna przyczyny zjednoczenia państw niemieckich. Wyjaśnia określenie „zjednoczenie krwią i żelazem” . Wie, kim był i czego dokonał Otto von Bismarck. Wymienia i wskazuje na mapie etapy zjednoczenia Niemiec. Zna datę 1871.	Wyjaśnia różnicę pomiędzy zjednoczeniem Włoch i Niemiec. Wymienia i ocenia skutki zjednoczenia Niemiec dla Europy. Rozumie rolę jednostek w procesie historycznym.
17. Nauka i technika na przełomie XIX i XX wieku.	Rewolucja naukowo-techniczna. Nauki przyrodnicze. Osiągnięcia techniczne. Wynalazki w transporcie i łączności Odkrycia geograficzne. Wynalazki w życiu codziennym.	Rozumie wpływ osiągnięć naukowych i technicznych z przełomu XIX i XX wieku na życie codzienne ludzi. Wymienia najważniejszych naukowców i wynalazców, oraz ich osiągnięcia.	Opisuje wpływ nauki na postęp techniczny, podaje przykłady. Omawia skutki wynalazków na życie codzienne na konkretnych przykładach. Lokuje w czasie najważniejsze osiągnięcia naukowo techniczne XIX w.
18. Przemiany gospodarcze i społeczne na przełomie XIX i XX wieku.	Gospodarcze skutki postępu technicznego. Rozwój USA, Japonii i Niemiec. Rozwój komunikacji. Urbanizacja. Postęp a środowisko.	Przedstawia skutki postępu technicznego. Opisuje zmiany w poziomie życia ludzi i państw. Przedstawia skutki przewrotu technicznego i postępu technicznego.	Charakteryzuje rozwój gospodarczy mocarstw w XIX w. Ocena ich pozycję gospodarczą także dziś.

19. Kultura na przełomie XIX i XX wieku.	Literatura. Malarstwo i architektura. Prasa i film. Kultura masowa.	Przedstawia narodziny kultury masowej i przemian obyczajowych. Przedstawia zmiany w życiu przeciętnego człowieka na przełomie XIX /XX w.	Charakteryzuje główne kierunki literackie końca XIX w. Opisuje nowe idee i zjawiska. Ocena nowe zjawiska kulturowe.
20. Życie polityczne na przełomie XIX i XX wieku.	Ustroje państw w końcu XIX w Rozwój parlamentaryzmu. Aktywność polityczna społeczeństw. Socjalizm. Partie robotnicze. Solidaryzm społeczny i powstanie partii chadeckich. Nacjonalizm. Emancypacja kobiet.	Charakteryzuje przyczyny i skutki demokratyzacji życia politycznego. Wskazuje zastosowanie trójpodziału władzy w wybranych ustrojach. Przedstawia główne założenia ideowe ugrupowań socjalistycznych, nacjonalistycznych i chadeckich.	Charakteryzuje różne systemy ustrojowe w XIX w. Opisuje rozwój parlamentaryzmu. Omawia walkę kobiet o równouprawnienie. Porównuje socjalizm i solidaryzm społeczny.
21. Ekspansja kolonialna	Przyczyny i formy ekspansji kolonialnej Imperium brytyjskie. I Imperium francuskie. Kwestia Chin. Inne Państwa kolonialne. Skutki ekspansji.	Charakteryzuje przyczyny ekspansji kolonialnej. Zna i wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji kolonialnej. Ocena skutki polityki kolonialnej dla Europy i kolonizowanych społeczności i państw, wskazuje pozytywne i negatywne przykłady.	Wskazuje na mapie zdobycze terytorialne imperiów kolonialnych. Ocena politykę mocarstw wobec podbitych społeczeństw. Wymienia formy ekspansji kolonialnej.
22. Świat w II połowie XIX wieku –powtórzenie.			
23. Świat w II połowie XIX wieku- sprawdzian.			
IV. Walka Polaków o niepodległość w II połowie XIX wieku 24. Królestwo Polskie przed wybuchem powstania styczniowego	Wojna krymska. Reformy cara Aleksandra II. Rządy Wielopolskiego. Biali” i „czerwoni”. Branka.	Sytuuje w czasie i przestrzeni powstanie styczniowe. Przedstawia główne przyczyny wybuchu powstania.	Opisuje nastroje w Królestwie Polskim Dokonuje gradacji przyczyn powstania. Ocena politykę Aleksandra Wielopolskiego .
25. Przebieg i upadek powstania styczniowego	Przebieg walk. Wojna z Rosją. Dyktatura Traugutta. Bilans powstania.	Przedstawia przebieg powstania i jego charakter oraz porównuje go z powstaniem listopadowym.	Przedstawia program Tymczasowego Rządu Narodowego. Wyjaśnia, na czym polegało ”państwo podziemne”. Wymienia przyczyny upadku powstania styczniowego.
26. Polacy pod zaborem rosyjskim	Rusyfikacja. Walka z katolicyzmem. Obrona przed rusyfikacją - tajne nauczanie. Praca organiczna.	Definiuje pojęcie rusyfikacja. Opisuje i ocenia skuteczność walki Polaków z rusyfikacją. Podaje przykłady polityki Rosjan wobec Polaków i postaw Polaków wobec rusyfikacji.	Formułuje główne hasła pozytywizmu i podaje przykłady ich realizacji. Definiuje pojęcia praca organiczna i praca u podstaw i podaje przykłady. Charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem zaboru pruskiego.
27. Polacy pod zaborem pruskim	Germanizacyjna polityka władz pruskich. Rola Bismarcka. Ustawodawstwo antypolskie. Obrona Polaków przed germanizacją. Rozwój gospodarczy.	Definiuje pojęcie germanizacja. Opisuje i ocenia skuteczność walki Polaków z germanizacją. Podaje przykłady polityki Niemców wobec Polaków i postaw Polaków wobec germanizacji.	Definiuje pojęcia Kulturkampf, Hakata, rugi pruskie. Charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem zaboru pruskiego.
28. Autonomia Galicji	Przyczyny autonomii ,instytucje autonomiczne w Galicji. Teki Stańczyka. Rozwój kultury narodowej. Ośrodki życia naukowego. Zacofanie gospodarcze Galicji.	Wie na czym polegała autonomia Galicji. Opisuje i ocenia różne postawy Polaków wobec zaborcy austriackiego.	Potrąfi wymienić instytucje autonomii Galicji. Zna główne ośrodki życia kulturalnego i naukowego w Galicji.

29. Życie codzienne, kultura i nauka na ziemiach polskich w II połowie XIX w.	Życie codzienne. Literatura i sztuka w okresie zaborów. Nauka i technika.	Wyjaśnia, rolę kultury w czasie zaborów. Wymienia najważniejsze osiągnięcia Polaków w różnych dziedzinach w II poł XIX w.	Porównuje osiągnięcia Polaków z osiągnięciami światowych naukowców. Ocenia osiągnięcia polskiej nauki .
30. Partie polityczne na ziemiach polskich.	Przemiany społeczne. Ruch robotniczy. Ruch ludowy. Ruch narodowy. Rewolucja 1905 r. na ziemiach polskich.	Wymienia główne założenia socjalizmu oraz idei narodowych Przedstawia główne nurty życia politycznego pod zaborami .	Wskazuje podobieństwa i różnice programach partii politycznych. Przedstawia przywódców R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego i charakteryzuje ich poglądy.
31. Walka Polaków o niepodległość w II połowie XIX wieku- powtórzenie.			
32. Walka Polaków o niepodległość w II połowie XIX wieku- sprawdzian.			
V. I wojna światowa 33. Wybuch I wojny światowej	Świat przed wojną. Rywalizacja mocarstw europejskich. Powstanie trójprzymierza i trójporozumienia. Kocioł bałkański.	Zna główne przyczyny wybuchu I wojny światowej. Wymienia i wskazuje na mapie państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia.	Wyjaśnia okoliczności powstania dwóch bloków militarnych. Rozumie konsekwencję rywalizacji państw i wyścigu zbrojeń. Wyjaśnia dlaczego Bałkany były punktem zapalnym .
34. Przebieg działań wojennych	Wybuch wojny. Plan wojny błyskawicznej. Walki na froncie zachodnim. Wielkie bitwy. Walki na froncie wschodnim. Wojna na morzach. Nowa broń.	Wyjaśnia pojęcia: plan Schlieffena, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna. Wymienia i wskazuje na mapie miejsca wielkich bitew I wojny światowej. Charakteryzuje specyfikę działań wojennych oraz nowe rodzaje broni.	Wyjaśnia powody niepowodzenia niemieckiego planu wojny błyskawicznej. Wyjaśnia różnicę pomiędzy wojna błyskawiczną a pozycyjną.
35. Rewolucja lutowa i przewrót październikowa w Rosji	Sytuacje wewnętrzna Rosji w po wybuchu I wojny światowej. Przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej. Okoliczności przejęcia władzy przez bolszewików. Umacnianie władzy bolszewickiej. Rola Lenina. Reakcja Europy na wydarzenia w Rosji.	Zna pojęcia: rewolucja lutowa, bolszewicy, dwuwładza, przewrót bolszewicki. omawia główne przyczyny rewolucji w Rosji.	Wskazuje przyczyny rewolucji. Omawia zagrożenia płynące ze strony bolszewików, w związku z ich poglądami na kwestie polityczne i społeczne. Ocenia sposoby rządów bolszewickich w Rosji w 1918 r.
36. Sprawa polska w polityce wielkich mocarstw	Sprawa polska po wybuchu I wojny światowej. Akt 5 listopada 1916r. Stanowisko rewolucyjnej Rosji. Stanowisko USA.	Zna główne założenia polityczne odezwy Mikołaja Mikołajewicza i Aktu 5 listopada.	Porównuje i wartościuje odezwy polityczne kierowane przez mocarstwa do Polaków. Ocenia orędzie W. Wilsona i jego wpływ na politykę Ententy.
37. Polacy podczas I wojny światowej	Polacy podczas wojny. Orientacje polityczne. Formacje wojskowe	Opisuje poglądy zwolenników różnych orientacji politycznych. Ocenia wysiłki zbrojny Polaków.	Opisuje sytuację Polaków podczas wojny. Porównuje główne koncepcje odzyskania niepodległości . Wymienia formacje wojskowe tworzone przez Polaków .
38. Koniec I wojny światowej	Kłeska Niemiec. Rozpad Austro - Węgier. Zakończenie działań wojennych. Bilans wojny.	Zna przyczyny rozpadu II Rzeszy i Austro- Węgier Wskazuje, gospodarcze i społeczne skutki wojny. Zna datę 11. 11.1918 r.	Selekcjonuje informacje na temat przyczyn upadku II Rzeszy i Austro- Węgier. Analizuje skutki wojny na podstawie danych statystycznych. Wskazuje na mapie zmiany terytorialne w wyniku I wojny.
39. Konferencja pokojowa i traktat wersalski	Konferencja pokojowa w Paryżu. Traktat wersalski. Inne traktaty pokojowe.	Zna pojęcia: traktat wersalski, ład wersalski, demilitaryzacja. Zna podstawowe postanowienia traktatu wersalskiego w związku z przegraną Niemiec. Wyjaśnia daty 1918 r., 1919 r. Wskazuje na mapie zmiany w Europie.	Ocenia trwałość ładu wersalskiego dla pokoju w Europie. Omawia rolę Ligi Narodów i jej możliwości działania.
40. I wojna światowa- powtórzenie.			

41. I wojna światowa- sprawdzian.			
VI. Odrodzenie państwa polskiego 42. Twórcy niepodległego państwa polskiego	Manifest Rady Regencyjnej. Lokalne ośrodki władzy. Powrót Józefa Piłsudskiego. Rząd Moraczewskiego. Rząd Paderewskiego.	Wymienia lokalne ośrodki władzy. Omawia sposób formowania centralnego ośrodka władzy.	Charakteryzuje rolę J. Piłsudskiego w procesie formowania władz centralnych. Wie, kim byli J. Moraczewski i I.J. Paderewski.
43. Kształtowanie się granic Polski	Walka o kształt Polski. Powstanie wielkopolskie. Uzgodnienia traktatu wersalskiego. Mały traktat wersalski. Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu. Sprawa Śląska. Konflikt polsko- czeski.	Zna decyzje traktatu wersalskiego wobec Polski. Omawia okoliczności plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu. Omawia ich skutki.	Ocenia decyzje traktatu wersalskiego , również w kontekście powstania wielkopolskiego. Ocenia postawy Polaków w czasie procesu kształtowania się granic. Wyjaśnia, na czym polegał konflikt polsko- czeski.
44. Walk o granice wschodnią	Sytuacja w Galicji Wschodniej. Wybuch wojny polsko-radzieckiej. Wyprawa kijowska. Bitwa warszawska. Pokój ryski.	Wyjaśnia przyczyny wojny polsko-radzieckiej. Opowiada o bitwie warszawskiej. Opisuje skutki wojny polsko-radzieckiej.	Wyjaśnia różnice pomiędzy koncepcją federacyjną a inkorporacyjną . Ocenia postanowienia traktatu ryskiego. Charakteryzuje strukturę narodowościową II Rzeczypospolitej.
45. Życie polityczne w odrodzonej Polsce	Wybory do sejmiku ustawodawczego. Mała konstytucja. Konstytucja marcowa. Wybory do sejmiku i senatu. Zabójstwo prezydenta G. Narutowicza.	Wie czym była „Mała konstytucja”. Charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej. Wie, kim byli: W. Grabski, S. Wojciechowski.	Wyjaśnia rolę ustawy zasadniczej dla funkcjonowania państwa. Wyjaśnia sposób wyboru prezydenta II Rzeczypospolitej. Opowiada o okolicznościach wyboru na prezydenta G. Narutowicza.
46. Gospodarka Polski w pierwszych latach niepodległości	Integracja ekonomiczna trzech zaborów. Utworzenie Banku Polskiego. Budowa Gdyni.	Opisuje zniszczenia wojenne na ziemiach polskich . Wyjaśnia , na czym polegała integracja ekonomiczna ziem zaborczych. Opisuje okoliczności budowy Gdyni.	Ocenia osiągnięcia II Rzeczypospolitej Opisuje rolę W. Grabskiego i E. Kwiatkowskiego w procesie odbudowy państwa polskiego. Wyjaśnia znaczenie budowy Gdyni dla odbudowy państwa polskiego.
47. Odrodzenie państwa polskiego – lekcja powtórzeniowa.			
48. Odrodzenie państwa polskiego- sprawdzian.			

KLASA VIII

Wymagania dla klasy VIII opracowane zostały z wykorzystaniem i w oparciu o program nauczania przedmiotu historia wydawnictwa **Wiking**.

	Temat	Treści	Wymagania podstawowe (dop, dst) Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe (db, bdb) Uczeń:
1	Lekcja wprowadzająca	Wymagania edukacyjne, sposoby oceniania na lekcji historii, treści nauczania.	powinien umieć: – sytuować wydarzenia i procesy historyczne w czasie i przestrzeni przy wykorzystaniu map i planów w różnych skalach; – posługiwać się pojęciami historycznymi i wyjaśniać ich znaczenia; – przeprowadzać analizę historyczną – kształtować umiejętności związane z samodzielną analizą i interpretacją	powinien umieć: – ustalać związki poprzedzania, równoczesności i następstwa; – wyszukiwać i porównywać informacje pochodzące z różnych źródeł, rozróżniać w nich warstwę informacyjną, wyjaśniającą i oceniającą, a także samodzielnie formułować wnioski, wyjaśniać związki przyczynowo – skutkowe; – samodzielnie tworzyć narrację historyczną (bardziej złożone formy: rozprawka, prezentacja).

			<p>historyczną postaci i wydarzeń historycznych; – samodzielnie tworzyć narrację historyczną (krótkie wypowiedzi: plan, notatka).</p>	<p>– tworząc narrację historyczną powinien umieć integrować informacje pozyskane z różnych źródeł oraz prezentować argumenty uzasadniające własne stanowisko.</p>
ROZDZIAŁ I: TOTALITARYZM W EUROPIE				
2	Państwo Radzieckie pod rządami Lenina i Stalina	<p>Państwo komunistyczne. NEP. Powstanie ZSRR. Śmierć Lenina. Kolektywizacja. Terror stalinowski.</p>	<p>– zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRR (XII 1922) – wyjaśnia znaczenie terminów: Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, łagier, NKWD, kult jednostki, stalinizm – zna daty: ogłoszenia NEP (1921), śmierci Lenina (styczeń 1924), – identyfikuje postaci: Józefa Stalina, Lwa Trockiego, – wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki, – wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego, – opisuje metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów, – wyjaśnia znaczenie terminów: wielka czystka, komunizm wojenny, sowchoz, kolchoz, Gułag, – omawia reformy gospodarcze Józefa Stalina, – wymienia zbrodnie komunistyczne do 1939 r.,</p>	<p>– zna daty: wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933), – wskazuje na mapie największe skupiska łagrów, obszar głodu w latach 1932–1933, – przedstawia rozwój terytorialny Rosji Radzieckiej, – charakteryzuje politykę gospodarczą w Rosji Radzieckiej po zakończeniu I wojny światowej i ZSRR w okresie międzywojennym, – omawia okoliczności przejścia władzy przez Stalina, – wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy, – ocenia politykę Stalina wobec przeciwników, – ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina, – ocenia zbrodniczą politykę komunistów do 1939 r.,</p>
3	Faszyzm we Włoszech	<p>Włochy po I wojnie światowej. Marsz na Rzym. Walka z opozycją.</p>	<p>– charakteryzuje ideologię faszystowską, – przedstawia etapy przejmowania władzy we Włoszech przez faszystów, – identyfikuje postać: Benita Mussoliniego, – omawia działalność Benito Mussoliniego, – zna datę marszu na Rzym (1922), – wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, marsz na Rzym, „czarne koszule”,</p>	<p>– Opracowuje definicję faszyzmu, – omawia pakti laterańskie, – zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatanatów (1919), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921), przejścia przez Benito Mussoliniego funkcji premiera (1922), – omawia przyczyny popularności faszystów we Włoszech,</p>
4	Nazizm w Niemczech	<p>Niemcy po wojnie. NSDAP. Pucz monachijski. Mein Kampf. SS. Hitler kanclerzem Niemiec. Podpalenie Reichstagu. Hitler Führerem. Niemcy hitlerowskie.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: narodowy socjalizm (nazizm), „Mein Kampf”, NSDAP, SA, SS, antysemityzm, führer, obóz koncentracyjny, noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, autorytaryzm, totalitaryzm, – wie, czym były wydarzenia: pucz monachijski, podpalenie Reichstagu, – charakteryzuje ideologię nazistowską, – identyfikuje postaci: Adolfa Hitlera, Josefa Goebbelsa, – zna daty: przejścia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933), przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938), – charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów,</p>	<p>– omawia przyczyny popularności nazistów w Niemczech, – wyjaśnia, w jaki sposób nazisci kontrolowali życie obywateli, – wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy autorytarne, – ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r., – ocenia wpływ polityki prowadzonej przez NSDAP na życie obywateli,</p>
5	Europa wobec ekspansji faszystowskiej	<p>Układ w Rapallo. Zajęcie Zagłębia Ruhry. Plan Davesa. Konferencja w Locarno. Militaryzacja Nadrenii.</p>	<p>– omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r., – zna treść i daty: podpisania układu w Rapallo (IV 1922), przyjęcia planu Davesa (1924), konferencji w Locarno (X 1925), konferencji w Lozannie (1932), wybuchu wojny w Hiszpanii (VII 1936), powstania osi Berlin-Rzym-Tokio (X</p>	<p>– zna daty: podboju Libii przez Włochy (1932), przywrócenia powszechnej służby wojskowej w Niemczech (1935), wojny włosko-abisyńskiej (1935–1936), bombardowania Guerniki (1937), zajęcia Albanii przez Włochy (1939), proklamowania niepodległości Słowacji (III</p>

		<p>Oś Berlin-Rzym-Tokio. Wojna w Hiszpanii. Zajęcie Austrii. Konferencja monachijska.</p>	<p>1936), – omawia odstąpienie Hitlera od postanowień traktatu wersalskiego i traktatu lokareńskiego oraz militaryzację Nadrenii, – omawia treść porozumienia i znaczenie osi Berlin-Rzym-Tokio, – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939), – wyjaśnia znaczenie terminów: remilitaryzacja, <i>Anschluss</i>, aneksja, oś Berlin-Rzym-Tokio (państwa osi), <i>appeasement</i>, państwo marionetkowe – wskazuje na mapie państwa europejskie, które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch, – przedstawia przyczyny <i>Anschlussu</i> Austrii, – wymienia postanowienia konferencji w Monachium, – przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej,</p>	<p>1939), zajęcia przez Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939), – identyfikuje postacie: Neville'a Chamberlaina, Édouarda Daladiera, Józefa Tiso, – wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej, – charakteryzuje włoską ekspansję terytorialną do 1939 r., – przedstawia proces militaryzacji Niemiec, – omawia okoliczności zwołania konferencji w Monachium, – wyjaśnia wpływ polityki <i>appeasementu</i> na politykę zagraniczną Niemiec, – charakteryzuje sytuację w Europie pod koniec lat 30. XX w., – charakteryzuje kolejne etapy podboju Europy przez Adolfa Hitlera do sierpnia 1939 r.,</p>
ROZDZIAŁ II: RZĄDY SANACJI W POLSCE				
6	Zamach majowy Józefa Piłsudskiego	<p>Przyczyny zamachu. Zamach majowy. Po zamachu.</p>	<p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, – omawia okoliczności przejścia władzy przez Józefa Piłsudskiego, – opisuje następstwa zamachu majowego: wybór Józefa Piłsudskiego na prezydenta Polski, powołanie nowego rządu K. Bartla, przyjęcie przez sejm tzw. noweli sierpniowej (2 VIII 1926 r.) – omawia dążenia władz polskich do uzyskania przez Polskę uznania międzynarodowego, przedstawia program uzdrowienia państwa (sanacji),</p>	<p>– ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski po odzyskaniu niepodległości, – omawia poglądy Józefa Piłsudskiego na temat stosunków panujących w Polsce przed zamachem majowym, – ocenia postępowanie Józefa Piłsudskiego i jego zwolenników w maju 1926 roku, – omawia program polityczny, z jakim sięgnął po władzę obóz Piłsudskiego,</p>
7	Nowy system władzy – rządy autorytarne	<p>Rządy autorytarne. BBWR. Opozycja antysanacyjna. Rozwiązanie sejmu i senatu. Wybory brzeskie. Ograniczenie praw obywatelskich. Konstytucja kwietniowa. Śmierć Piłsudskiego. Rydz - Śmigły marszałkiem Polski.</p>	<p>opisuje treść dekretu Prezydenta Mościckiego w 1926 r., omawia, na czym polegały rządy autorytarne Józefa Piłsudskiego, przedstawia okoliczności: powołania BBWR (I 1928), Centrolewu (1929), rozwiązania sejmu i senatu (VIII 1930) opisuje aresztowania działaczy opozycji (wrzesień 1930 r.), opisuje sytuację polityczną po wyborach brzeskich (16 XI 1930), przedstawia najważniejsze postanowienia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935), przedstawia ostatnie przed śmiercią zalecenia marszałka Piłsudskiego dotyczące polskiej polityki zagranicznej, przedstawia okoliczności, w których marszałkiem Polski został Edward Rydz-Śmigły,</p>	<p>– omawia różnice w sposobach sprawowania władzy rządów sanacyjnych w Polsce, faszystowskich w Niemczech i komunistycznych w Związku Radzieckim, – ocenia, które posunięcia polityczne Piłsudskiego były błędne, a które możemy uznać za jego sukces, – porównuje główne postanowienia konstytucji marcowej i kwietniowej, – ocenia wybór Edwarda Rydz-Śmigłego na marszałka Polski, – omawia i ocenia, na czym polegał kryzys demokracji parlamentarnej w II RP,</p>
8	Kryzys gospodarczy i	<p>Gospodarka Polska.</p>	<p>– przedstawia główne problemy gospodarcze, z jakimi</p>	<p>– przedstawia strategię rządu ograniczającą i</p>

	jego przezwyciężenie	Kryzys gospodarczy na świecie i w Polsce. Przezwyciężenie kryzysu. Budowa COP-u.	borykała się Polska w połowie lat 20. XX wieku oraz oznaki poprawy w latach 1926 – 1928, – opisuje przyczyny i następstwa wielkiego kryzysu gospodarczego na świecie i w Polsce (od 1929 r.), – omawia działania rządu (1932 r.) ograniczające skutki kryzysu, – przedstawia realizację przez rząd czteroletniego planu inwestycji państwowych (1936); m.in budowa COP-u,	przewyciężającą kryzys gospodarczy oraz walkę z bezrobociem, – ocenia gospodarczą działalność wicepremiera Eugeniusza Kwiatkowskiego, – ocenia skutki kryzysu gospodarczego w Polsce,
9	Kultura i nauka Polska w dwudziestoleciu międzywojennym	Kultura masowa. Radiofonia i kinematografia. Teatr. Literatura, malarstwo i muzyka. Nauka i edukacja.	– omawia zjawisko kultury masowej, – przedstawia rozwój polskiej radiofonii i produkcji filmowej, teatru, sieci kin, – prezentuje czołowych reżyserów (Aleksander Ford, Józef Lejtes, Leon Schiller, Juliusz Osterwa) oraz wybitnych aktorów filmowych i teatralnych okresu międzywojennego (Adolf Dymśa, Jadwiga Smosarska, Jadwiga Andrzejewska i Aleksander Żabczyński, Mieczysława Ćwiklińska, Stefan Jaracz, Ludwik Solski, Karol Adwentowicz, Aleksander Zelwerowicz), – opisuje rozkwit polskiej literatury (Władysław Stanisław Reymont, Stefan Żeromski, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Leopold Staff, Julian Tuwim, Antoni Słonimski, Witold Gombrowicz, Brunon Schulz, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Władysław Broniewski, Stanisław Ignacy Witkiewicz), – prezentuje czołowych artystów malarzy: Wojciech Kossak, Jacek Malczewski, Leon Wyczółkowski oraz pracujący w Paryżu Tadeusz Makowski i Olga Boznańska oraz muzyków: kompozytor Karol Szymanowski i skrzypaczka Grażyna Bacewicz, – przedstawia najważniejsze osiągnięcia kultury polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym – prezentuje osiągnięcia polskiej literatury i zna datę otrzymania Literackiej Nagrody Nobla przez Władysława Reymonta (1924), – omawia zjawisko analfabetyzmu w odrodzonym państwie i walkę z nim, – wymienia sylwetki wybitnych naukowców: Szymon Askenazy, Marcei Handelsman, Józef Feldman, Stefan Banach, Hugon Steinhaus, Waław Sierpiński, Władysław Tatarkiewicz, Tadeusz Kotarbiński, Władysław Kazimierz Kumaniecki, Eugeniusz Romer, Ludwik Hirszfild, Rudolf Weigel,	– ocenia rozwój polskiej kultury i nauki w dwudziestoleciu międzywojennym, – wyjaśnia znaczenie terminów: lwowska szkoła matematyczna, awangarda, styl narodowy, katastrofizm, skamandryci, Awangarda Krakowska, formizm, <i>art déco</i> , – wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia, – przedstawia nurty w polskiej literaturze oraz grupy poetyckie, jakie rozwinęły się w okresie dwudziestolecia międzywojennego, – charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze II Rzeczypospolitej, – przedstawia rozwój kinematografii polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym, – omawia rozwój szkolnictwa powszechnego, szkół średnich i wyższych, towarzystw i instytutów naukowych, – wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych,
LEKCJA POWTÓRZENIOWA (ROZDZIAŁ I I II)				
ROZDZIAŁ III: II WOJNA ŚWIATOWA				
10	Polityka zagraniczna Polski przed wybuchem wojny	Polityka równowagi. Stosunki z Czechosłowacją. Żądania Niemiec. Pakt Ribbentrop-Mołotow.	– wyjaśnia znaczenie terminu: eksterytorialność, – zna daty: zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938), polsko-brytyjskich gwarancji pomocy w razie ataku Niemiec (IV 1939), wypowiedzenia przez Niemcy	– zna daty: przedstawienia po raz ostatni propozycji tzw. ostatecznego uregulowania spraw spornych między Polską a Niemcami (III 1939), przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939),

		Przygotowania do wojny.	<p>deklarację o niestosowaniu przemocy z Polską (IV 1939), paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939), polsko-brytyjskiego sojuszu polityczno-wojskowego (25 VIII 1939),</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Józefa Becka. – wskazuje na mapie Zaolzie, tzw. „korytarz” oraz obszary, które na mocy paktu Ribbentrop–Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRR, – przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r., – omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich, – wymienia postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow, – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow, – wie, czym był FON, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny konfliktu polsko-czechosłowackiego o Zaolzie, – wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej, – charakteryzuje relacje polsko-brytyjskie i polsko-francuskie w przededniu II wojny światowej – wyjaśnia, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r., – wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera, – przedstawia okoliczności zawarcia paktu Ribbentrop–Mołotow, – ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia, – ocenia postawę społeczeństwa polskiego wobec żądań niemieckich,
11	Wybuch II wojny światowej. Wojna obronna	<p>Plan Hitlera. Wojna błyskawiczna. Obrona Westerplatte. Obrona Poczty Gdańskiej. Wojna obronna. Dziwna wojna. Bitwa nad Bzurą. Obrona Warszawy. Radziecka agresja na Polskę. Ostatnie walki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wie o pierwotnym terminie wybuchu wojny i jego przesunięciu przez Hitlera, – zna niemieckie akcje prowokacyjne (tzw. prowokacja gliwicka), – omawia pojęcie <i>Blitzkrieg</i>, – opisuje krótko najważniejsze wydarzenia z przebiegu wojny obronnej we wrześniu 1939 r.: bitwa o Westerplatte, obrona Poczty Polskiej w Gdańsku – zna daty napaści Niemiec i ZSRR na Polskę – zna miejsca bitew i potrafi wskazać na mapie (Westerplatte, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy), – omawia sposoby, w jakie ludność cywilna angażowała się w obronę kraju we wrześniu 1939 r., opisuje zachowanie państw sojuszniczych po napaści Niemiec na Polskę, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele, jakie stawiał Hitler swoim wojskom przed atakiem na Polskę, – omawia przyczyny nierespektowania zobowiązań sojuszniczych przez Wielką Brytanię i Francję we wrześniu 1939 r., – omawia ostatnie walki kampanii wrześniowej pod dowództwem: kontradmirała Józefa Unruga, generała Franciszka Kleeberga, majora Henryka Dobrzańskiego, zwanego Hubalem,
12	Działania wojenne w Europie (1939 –1941)	<p>Zajęcie państw bałtyckich. Wojna radziecko-fińska. Inwazja niemiecka na Danię i Norwegię. Atak niemiecki na państwa zachodnie. Kłeska Francji. Rząd Vichy. Bitwa o Anglię.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: włączenia Łotwy, Litwy i Estonii w skład ZSRR (VIII 1949), wojny z Finlandią (XI 1939 – III 1940), napaści nazistów na Danię i Norwegię (IV 1940), ataku Niemiec na Belgię, Holandię, Luksemburg oraz Francję (V 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940), – wie, co znaczą terminy: alianci, bitwa o Anglię, linia Maginota, kolaboracja, RAF, dywizjony myśliwców 302 i 303 – identyfikuje postaci i nazwy: Vidkun Quisling, Philippe Pétain, Vichy, Komitet Wolnej Francji z generałem Charles’em de Gaulle’em, Winston Churchill, – umie pokazać na mapie obszary zajęte przez Rosję Sowiecką i III Rzeszę do 1941 r., – podaje daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 – III 1940), ewakuacji wojsk alianckich z Dunkierki (V–VI 1940), napaści Niemiec na Jugosławię i Grecję (IV 1941), 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje politykę Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941, – opisuje przejście kontroli nad republikami bałtyckimi przez ZSRR w 1940 r., – opisuje najważniejsze działania wojenne w Europie(lata 1939–1941), – opisuje następstwa bitwy o Anglię, przedstawia polityczne i militarne znaczenie tej batalii, – wyjaśnia przyczyny klęski Francji w 1940 r., – opisuje sytuację polityczną i militarną w Europie w 1941 r.,
13	Walki na Bałkanach. Wojna niemiecko-	<p>Wojna na Bałkanach. Wybuch wojny niemiecko-radzieckiej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – podaje daty: napaści Niemiec na Jugosławię i Grecję (IV 1941), 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wpływ, jaki na przebieg II wojny światowej miała wojna na Bałkanach,

	radziecka	Bitwa pod Moskwą. Bitwa stalingradzka.	<ul style="list-style-type: none"> – zna terminy: „Barbarossa”, Wielka Wojna Ojczyźniana, – zna daty: agresji Niemiec na ZSRR (22 VI 1941), bitwy pod Moskwą (XI–XII 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943), – wskazuje na mapie decydujące bitwy: pod Moskwą i pod Stalingradem, – przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej – omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu wojny, – wymienia powody klęski niemieckiej pod Moskwą w 1941 r., 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: Lend-Lease Act, – opisuje przyczyny ataku Niemiec hitlerowskich na Związek Sowiecki, – wyjaśnia, jakie były przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez Rosję Sowiecką, – opisuje stosunek ludności do okupanta na zajmowanych terenach przez Niemców, – omawia przyczynę zbliżenia aliantów do ZSRR,
14	Działania wojenne na Atlantyku i w Afryce północnej	Bitwa o Atlantyk. Operacje libijskie. Walki o Tobruk. Dalsze walki w Afryce.	<ul style="list-style-type: none"> – omawia terminy: bitwa o Atlantyk, wilcze stada, konwój, Enigma, Afrika Korps, – zna daty: podpisania paktu trzech (IX 1940), bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), kapitulacji wojsk włoskich i niemieckich w Afryce (V 1943), walk o Tobruk (VIII 1941–XII 1941), – wie, kim byli: Franklin Delano Roosevelt, generał Erwin Rommel, Generał Stanisław Kopański, generał Bernard L. Montgomery, – wymienia strony walczące w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich cele strategiczne, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie bitwy o Atlantyk dla przebiegu działań wojennych w czasie II wojny światowej, – wyjaśnia strategiczne znaczenie bitwy pod El Alamein oraz walk o Tobruk i lokalizuje je na mapie, – identyfikuje daty: zaatakowania Egiptu przez Włochy (VIII 1940), nalotów na Maltę (1940–1942), lądowania wojsk niemieckich w Afryce (1941),
15	Wybuch wojny na dalekim wschodzie	Podboje japońskie w Azji wschodniej. Atak na Pearl Harbor. Podboje japońskie na Filipinach i Malajach. Bitwa o Midway i jej znaczenie.	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ataku Japonii na USA (7 XII 1941), bitwy o Midway (VI 1942), – zna uderzenie wojsk japońskich na Filipiny i Malaje, – wie, na czym polegało strategiczne znaczenie bitwy pod Midway i lokalizuje te wyspy na mapie, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny podbojów przez Japonię sąsiednich krajów po I wojnie światowej i agresji na USA, – ocenia znaczenie przystąpienia USA do wojny, – wyjaśnia powody podbojów przez Japonię Filipin i Malajów,
16	Kapitulacja Włoch. Utworzenie drugiego frontu w Europie	Lądowanie na Sycylii. Upadek Mussoliniego. Zdobycie Monte Cassino. Drugi front w Europie Zachodniej. Operacja „Overlord”. Zamach na Hitlera.	<ul style="list-style-type: none"> – wie, kim byli i jaka była ich rola podczas II wojny: Dwight Eisenhower, Harold R. Alexander, Władysław Anders, Stanisław Maczek, Claus von Stauffenberg, – zna znaczenie terminów: linia Gustawa, Monte Cassino, II Korpus Polski, operacja Overlord, – zna daty: konferencji w Teheranie (XI–XII 1943), ataku na Sycylię (z 9 na 10 lipca 1943 r.), kapitulacji Włoch (8 IX 1943, rozpoczęcia operacji Overlord (6 VI 1944 r.), – omawia zdobycie Monte Casino, – omawia czas, miejsce i przebieg zamachu na Hitlera, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia powody lądowania na Sycylii, – omawia walki na froncie zachodnim i zachodnim i we Włoszech (1943–1944), – wyjaśnia przyczyny, okoliczności i skutki zamachu na Hitlera, – opisuje wojnę na morzach i oceanach, – zna daty: nalotów na Maltę (1940–1942), – wyjaśnia następstwa zamachu na Hitlera,
17	Przełom na froncie wschodnim	Bitwa pod Kurskiem. Ofensywa letnia. 1. Dywizja piechoty im. T. Kościuszki. Ofensywa zimowa. Wkroczenie Armii Czerwonej do Warszawy. Walki o Pomorze. Marsz na Berlin.	<ul style="list-style-type: none"> – omawia bitwę pod Kurskiem, jej skalę, bitwę pancerną pod Studziankami, – omawia utworzenie i historię 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, 1. Armii Wojska Polskiego w ZSRR, – omawia polityczne powody wstrzymania natarcia polsko-radzieckiego na Warszawę (IX 1944), – opisuje ofensywę Armii Czerwonej w republikach nadbałtyckich, a na południu przekroczenie Dunaju (lato 1944), wyzwolenie Warszawy (styczeń 1945) i in. miast Polski, zdobycie przez Rosjan i Polaków Wału Pomorskiego, Wrocławia, – zna datę sformowania 2. Armii Wojska Polskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia strategiczne znaczenie bitew i operacji militarnych na froncie wschodnim w latach 1943–1944,

18	Kłęsa państw „osi”	Operacja „Market Garden”. Bitwa pod Arnhem. Walki w Niemczech. Kapitulacja Niemiec. Walki na dalekim Wschodzie. Zrzucenie bomb atomowych na Japonię. Koniec wojny.	– wie, kim byli i jaka była ich rola podczas II wojny: marszałek Bernard Montgomery, generał Stanisław Sosabowski, feldmarszałek Wilhelm Keitel, generał Douglas Mac Arthur, – zna daty: operacji „Market Garden” (17 IX 1944), bitwy pod Arnhem (21-23 IX 1944), Kapitulacji Niemiec (8 V 1945), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 VIII 1945), kapitulacji Japonii (2 IX 1945),	– wyjaśnia, kiedy i w jakim celu przeprowadzono operację „Market Garden”, – opisuje udział Polaków w operacji „Market Garden”, – opisuje okoliczności towarzyszące kapitulacji III Rzeszy Niemieckiej, – wie, kim byli kamikadze,
LEKCJA POWTÓRZENIOWA (ROZDZIAŁ III)				
ROZDZIAŁ IV: POLACY W LATACH OKUPACJI				
19	Rząd polski na uchodźstwie	Internowanie władz polskich w Rumunii. Utworzenie rządu we Francji.	– wie, dlaczego i kiedy Naczelny Wódz, prezydent oraz towarzyszący im członkowie polskiego rządu przekroczyli granicę polsko-rumuńską (noc z 17 na 18 września 1939 r.) i zostali internowani w Rumunii, – zna okoliczności utworzenie rządu we Francji oraz przeniesienia go do Londynu, – wie, czym był rząd emigracyjny, – opisuje utworzenie rządu we Francji, – wie, jakie funkcje pełnili Władysław Raczkiewicz, Władysław Sikorski w rządzie emigracyjnym we Francji,	– wie, jakie były powody utworzenia rządu najpierw we Francji, a później w Wielkiej Brytanii, – wie, w jakim celu powołano Radę Narodową RP (XII 1939),
20	Podział ziem polskich	Podział Polski między III Rzeszę i ZSRR. Utworzenie Generalnego Gubernatorstwa.	– wyjaśnia pojęcie <i>Generalne Gubernatorstwo</i> , gdzie była stolica, kim był dr Hans Frank, – wskazuje na mapie Generalne Gubernatorstwo, ziemie włączone bezpośrednio do III Rzeszy, ziemie zajęte przez ZSRR w 1939 r.,	– tłumaczy tein: traktat o granicach i przyjaźni,
21	Polacy pod okupacją niemiecką	Okupacyjny terror. Niemieckie plany. Masowe przesiedlenia. Działania niemieckie na Zamojszczyźnie. Obozy koncentracyjne.	– wie, kim, w ramach niemieckich planów, przede wszystkim były ofiary masowych egzekucji w czasie okupacji na ziemiach polskich, – wymienia akcje terroru (akcja A-B, Palmiry), – opisuje niemieckie plany likwidacji grup narodowych (Żydzi Cyganie, Słowianie), – pokazuje na mapie miejsca masowych egzekucji Polaków przez nazistów, – tłumaczy, czym były akcje masowych wysiedleń ludności polskiej, – opowiada o wysiedleniach ludności Zamojszczyzny, – wymienia obozy koncentracyjne i zagłady na terenie III Rzeszy i Austrii oraz na ziemiach polskich,	– wie, kim byli Volksdeutsche, – wyjaśnia, cel realizowany przez Niemcy, mordowania polskiej inteligencji, – opisuje życie Polaków pod okupacją niemiecką,
22	Spoleczeństwo polskie pod okupacją radziecką	Likwidacja polskości. Represje. Zsyłki. Mord w Katyniu. Rzeź wołyńska.	– pokazuje na mapie miejsca zsyłek i kaźni ludności polskiej przez Sowietów, – wyjaśnia, jak wyglądała działalność NKWD polegająca na likwidacji polskiej administracji rządowej i samorządowej, nie respektowaniu prawa prywatnej własności, zwalczaniu	– opowiada o masowych deportacjach Polaków do ZSRS (II, IV i VI 1940 oraz V i VI 1941), – opisuje historię polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej, – wyjaśnia, jak NKWD eliminowała ślady polskości i Kościół

			<p>polskiego ruchu oporu, – wyjaśnia, jak wyglądały represje stosowane wobec żołnierzy, policjantów, urzędników państwowych, działaczy politycznych i związkowych, prawników, profesorów, nauczycieli, literatów, – opisuje masowe egzekucje polskich jeńców – oficerów zawodowych, rezerwy i policjantów z Kozielska, Ostaszkowa i Starobielska m.in. w lesie katyńskim, – opisuje rzeź wołyńską,</p>	<p>katolicki oraz prowadziła antypolską propagandę, – wyjaśnia, jakie były cele sowieckiej okupacji Polski, – wyjaśnia, co złożyło się na konflikt polsko-ukraiński na kresach wschodnich, co doprowadziło do tragicznej rzezi wołyńskiej,</p>
23	Stosunki polsko-radzieckie	<p>Układ Sikorski–Majski. Utworzenie armii polskiej. Zerwanie stosunków dyplomatycznych. Śmierć Sikorskiego.</p>	<p>– wie, jakie jest znaczenie terminów: układ Sikorski–Majski, armia generała Andersa, sprawa mordu katyńskiego, katastrofa gibraltarska, – zna daty: układu Sikorski–Majski (VII 1941), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943), – zna postanowienia układu Sikorski–Majski, – przedstawia okoliczności organizowania Armii Polskiej w ZSRR, – wie, kim byli: Stanisław Mikołajczyk, Kazimierz Sosnkowski, – opisuje zerwanie przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem na uchodźstwie,</p>	<p>– zna daty: zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRR (IV 1943), wyjścia armii Andersa na Bliski Wschód (VIII 1942), – wie, co przedstawiała treść układu Sikorski–Majski, w szczególności dotycząca nieuznania przez Związek Radziecki granicy polsko-radzieckiej sprzed 1 września 1939 r. – wyjaśnia znaczenie działalności rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie, – opisuje okoliczności wyjścia z ZSRR armii Andersa,</p>
24	Polskie państwo podziemne. Walka z okupantem	<p>Służba zwycięstwu Polski. Związek Walki Zbrojnej. Powstanie Armii Krajowej. Działalność wywiadowcza. Walka cywilna. Tajne nauczanie. Bataliony chłopskie.</p>	<p>– identyfikuje postaci: Michał Karaszewicz-Tokarzewski, Kazimierz Sosnkowski, Stefan Grot-Rowecki, Tadeusz Bór-Komorowski, Franciszek Kamiński, – zna organizacje: Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), Delegaturę Rządu RP na Kraj, Polskie Państwo Podziemne, Polityczny Komitet Porozumiewawczy, Państwowy Korpus Bezpieczeństwa, Armię Krajową (AK), Kierownictwo Dywersji Armii Krajowej (Kedyw), Szare Szeregi, Tajna Organizacja Nauczycielska (TON), Bataliony Chłopskie (BCh), – omawia najważniejsze fakty organizowania się polskiego państwa podziemnego w okresie okupacji, – rozpoznaje symbol Polski Walczącej,</p>	<p>– opisuje strukturę Polskiego Państwa Podziemnego, – omawia powstanie Armii Krajowej oraz wyjaśnia, na czym polegała jej działalność, – opisuje, jakimi metodami używała ludność cywilna w walce z okupantem, – wie, jakimi sukcesami wywiadowczymi może poszczycić się Armia Krajowa, – wymienia cele Tajnej Organizacji Nauczycielskiej, – wie, kiedy i w jakim celu powstały Bataliony Chłopskie, zna pojęcia: <i>Polskie Państwo Podziemne</i> i <i>Szare Szeregi</i>, <i>mały sabotaż</i> – opisuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego i Szarych Szeregów,</p>
25	Los Żydów polskich	<p>Plany Hitlera. Getta żydowskie. Ostateczne rozwiązanie. Powstanie w getcie warszawskim. Pomoc Żydom. Społeczeństwo polskie wobec Holocaustu.</p>	<p>– zna plany nazistów dotyczące eksterminacji narodu żydowskiego, – omawia warunki panujące w gettach, – omawia organizowanie ruchu oporu przez Żydów, – wie o niemieckich planach likwidacji getta warszawskiego, – zna datę powstania w getcie warszawskim i opisuje jego przebieg, – zna pojęcie <i>holocaust</i>,</p>	<p>– omawia stosunek Polaków do Żydów i Holocaustu w czasie okupacji, – opisuje, jak niemieckie władze okupacyjne traktowały ludność żydowską na ziemiach polskich, – podaje przyczyny wybuchu powstania w getcie warszawskim, – potrafi wskazać na mapie największe nazistowskie obozy koncentracyjne, – potrafi wyjaśnić pojęcie „<i>sprawiedliwy wśród narodów</i>”,</p>
26	Lewica komunistyczna i jej działalność	<p>Polska Partia Robotnicza. Gwardia Ludowa. 1. Dywizja Piechoty im. Tadeusza Kościuszki. Krajowa Rada Narodowa.</p>	<p>– wie, jak i kiedy doszło do powstania Polskiej Partii Robotniczej, – omawia powody utworzenia Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, – wymienia daty i okoliczności i cele: powstania PPR, powołania</p>	<p>– omawia rolę jaką miał pełnić PKWN na wyzwolonych terenach, – ocenia działalność PKWN, – prezentuje stosunek władz PKWN do prawowitych władz Polski pozostających na wygnaniu w Londynie,</p>

		Manifest PKWN. Rząd lubelski.	Gwardię Ludową (GL), ZPP, 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, KRN, AL, Wojska Polskiego, Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej, – wyjaśnia okoliczności przejęcia przez komunistów władzy w Polsce, – opisuje sposoby działania komunistów przejmowania władzy w Polsce,	– przedstawia program PKWN zawarty w Manifestie do narodu polskiego, – identyfikuje postaci: Marcei Nowotko, Paweł Finder, Bolesław Mołojec, Małgorzata Fornalska, Wanda Wasilewska, Zygmunt Berling, Władysław Gomułka, Bolesław Bierut, Edward Osóbka-Morawski, Michał Rola-Żymierski,
27	Powstanie warszawskie	Plan „Burza” i jego realizacja. Przygotowania do powstania. Wybuch powstania i przebieg walk powstańczych. Kapitulacja powstania. Po powstaniu. Rozwiązanie Armii Krajowej. Ocena powstania.	– zna okoliczności rozpoczęcia w 1944 roku realizacji tzw. „planu „Burza” i jego cele, – przedstawia działania 27. Dywizji Piechoty (WDP), oddziałów AK podpułkownika Aleksandra Krzyżanowskiego, – zna pojęcie „godzina W”, – zna datę wybuchu i upadku powstania, – opisuje przygotowania do powstania, – sporządza kalendarium wydarzeń powstania warszawskiego, uwzględniając trudności z zaopatrzeniem i zrzutami lotników alianckich, – opisuje, jak powstańcy wykorzystywali sieć podziemnych kanałów ściekowych, – podaje bilans strat ludzkich i skalę zniszczenia Warszawy, – opisuje ostatnie akcje AK oraz rozwiązanie AK i decyzje żołnierzy tej formacji zbrojnej,	– ocenia działalność planu „Burza” z wojskowego i politycznego punktów widzenia, – opisuje sytuację ludności cywilnej w powstańczej Warszawie, – ocenia i wyjaśnia, na czym polegało i zbrodnicze postępowanie Armii Czerwonej wobec powstańców, – ocenia słowa komentara Stalina o powstańcach: <i>Prędzej czy później prawda o garście przestępców, którzy wszczęli awanturę warszawską w celu uchwycenia władzy, stanie się wszystkim znana</i> , – podaje główne przyczyny wybuchu i klęski powstania warszawskiego, – podejmuje próbę oceny powstania z różnych perspektyw
28	Koalicja antyfaszystowska. Sprawa Polski w polityce wielkich mocarstw	Karta Atlantycka. Deklaracja Narodów Zjednoczonych. Wielka Trójka. Konferencje w Teheranie, Jałcie i Poczdamie. Postanowienia w sprawie Polski.	– zna datę, miejsce i podaje liczbę sygnatariuszy podpisania Deklaracji Narodów Zjednoczonych, – identyfikuje Wielką Trójkę, – podaje daty i miejsca konferencji Wielkiej Trójki, – omawia postanowienia podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie, Jałcie, Poczdamie, – wie, czym jest linia Curzona, – omawia postanowienia Wielkiej Trójki dotyczące podziału Niemiec i Berlina oraz podziału Europy na dwie strefy wpływów: na demokratyczną Europę Zachodnią i na kontrolowaną przez ZSRR Europę Wschodnią. – omawia postanowienia Wielkiej Trójki dotyczące Polski,	– przedstawia cele Wielkiej Koalicji, – omawia wizję świata po wojnie przedstawioną w Karcie Atlantyckiej przez przywódców USA i Wielkiej Brytanii, – przedstawia ustalenia Wielkiej Trójki z konferencji w Poczdamie dotyczące powojennych granic Polski i uznaniu TRJN za jedyne przedstawicielstwo państwa polskiego, – wie, czym była Sojusznicza Rada Kontroli Niemiec i wymienia jej zadania, – zna zasady odszkodowań wojennych od Niemiec,
LEKCJA POWTÓRZENIOWA (ROZDZIAŁ IV)				
ROZDZIAŁ V: ŚWIAT PO WOJNIE				
29	Problem Niemiec	Po zakończeniu II wojny światowej. Sojusznicza Rada Kontroli. Proces norymberski. Powstanie Bizonii i Trizonii. Blokada Berlina. Powstanie dwóch państw niemieckich. Republika Federalna Niemiec. Niemiecka Republika Demokratyczna. Budowa muru berlińskiego. Zjednoczenie Niemiec.	– wie, jakie decyzje Wielkiej Trójki dotyczące Niemiec zrealizowano po II wojnie światowej, – opisuje nowe granice w Europie środkowej, – opisuje proces norymberski i wie, jaki los spotkał niemieckich zbrodniarzy wojennych, – opisuje zarządzanie stref okupacyjnych Niemiec, – przedstawia okoliczności 11-miesięcznej blokady Berlina, – przedstawia okoliczności i daty powstania Bizonii i Trizonii oraz RFN (20 IX 1949) i NRD (7 X 1949), – opisuje, jak i kiedy doszło do ponownego zjednoczenia	– przedstawia etapy konfliktu między mocarstwami sojuszniczymi po wojnie i proces tworzenia się dwóch państw niemieckich, – omawia treść przemówienia W. Churchilla w Fulton (III 1946), – przedstawia okoliczności utworzenia dwóch państw niemieckich, – ocenia politykę mocarstw okupacyjnych wobec Niemiec, – omawia sukcesy rządów K. Adenauera, – wyjaśnia okoliczności i powody budowy muru berlińskiego i

			<p>Niemiec.</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności niezwykle dynamicznego rozwoju gospodarczego Niemiec Zachodnich w latach 60. i 70, – wie, czym był mur berliński, – zna datę obalenia muru berlińskiego i zjednoczenia obu państw niemieckich (3 X 1990 r.), 	<p>jego obalenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę jaką w komunistycznej polityce odegrał mur berliński, – przedstawia reakcję międzynarodowej opinii publicznej na budowę muru berlińskiego, – ocenia znaczenie wizyt prezydentów USA J.F. Kennedy’ego i R. Reagana dla mieszkańców podzielonego Berlina, – wie, co znaczą słowa prezydenta J.F. Kennedy’ego „jestem Berlinczykiem”,
30	Nowy układ sił w świecie. „Zimna Wojna”	<p>Żelazna Kurtyna. Doktryna Trumana. ZSRR i USA – dwa światowe mocarstwa. Powstanie Paktu Północnoatlantyckiego (NATO). Powstanie Układu Warszawskiego. Wojna koreańska. Kryzys kubański. Wojna w Wietnamie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kraje znajdujące się w strefie wpływów radzieckich w Europie (państwa demokracji ludowej), – wie, czym były: zimna wojna, żelazna kurtyna, – wie, na czym polegała doktryna Trumana, – wyjaśnia, na czym polegała dominacja USA i ZSRR na świecie, – charakteryzuje NATO i Układ Warszawski, – wskazuje na mapie państwa NATO i Układu Warszawskiego, – opisuje powstanie dwóch państw koreańskich, wojny koreańskiej i ustalenie linii demarkacyjnej wzdłuż 38 równoleżnika, – omawia przyczyny, przebieg i wynik tzw. kryzysu kubańskiego, – wyjaśnia, jak powstały dwa państwa wietnamskie, – zna daty trwania wojny w Wietnamie (1964-1973), 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia, na czym polegały rozbieżności między ZSRR a pozostałymi mocarstwami, – wymienia kraje należące do NATO od 1949 r. do dzisiaj, – wie, jaka była skala zniszczeń i ile ludzi zginęło w wojnie koreańskiej, – wymienia ustalenia kończące kryzys kubański, – opisuje okoliczności powstania Socjalistycznej Republiki Wietnamu, – omawia zagrożenia dla świata jakie niosła zimna wojna, – wskazuje na mapie podział świata na dwa bloki,
31	ONZ Rozpad kolonializmu	<p>Powstanie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Dekolonizacja. Rozpad Imperium Brytyjskiego. Posiadłości francuskie. Dekolonizacja Afryki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: konferencji w San Francisco, na której powstała ONZ (IV 1945), podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), – omawia proces dekolonizacji kolonii wielkich potęg kolonialnych świata – omawia rozpad Imperium Brytyjskiego, posiadłości francuskich oraz rozpad posiadłości kolonialnych w Afryce (dwa etapy), 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cele, strukturę i działalność ONZ, – wyjaśnia przyczynę proces dekolonizacji jako skutek II wojny światowej,
32	Powstanie i upadek państw komunistycznych w Europie	<p>Powstanie państw komunistycznych w Europie. Krytyka stalinizmu. Powstanie na Węgrzech. Praska wiosna. Pierestrojka i głasnost. Upadek systemu komunistycznego. Rozpad Związku Radzieckiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przejmowanie władzy przez komunistów w europejskich krajach, które znalazły się w radzieckiej strefie wpływów, – omawia „tajne” wystąpienie Chruszczowa w 1956 roku na zjeździe partii, – opisuje wybuch powstania na Węgrzech (X 1956), wydarzeń „praskiej wiosny” (I 1968), – wyjaśnia, czym była pierestrojka i głasnost, – omawia podpisanie w kwietniu 1989 roku w Polsce umów Okrągłego Stołu jako przełomowe wydarzenie polityczne, od którego zaczęła się przebudowa państw w Europie Wschodniej, – wie o ogłoszeniu niepodległości przez Litwę, Łotwę, Estonię i Gruzję (1990), – identyfikuje wydarzenia: pucz moskiewski (VII 1991), Borys Jelcyn – prezydentem Rosji (VI 1991), powstanie Wspólnoty Niepodległych Państw i rozwiązanie ZSRR (XII 1991), 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, jak wystąpienie Chruszczowa przyczyniło się do ożywienia ruchów społecznych państw bloku wschodniego, dążących do demokratyzacji życia, – opisuje dalekosiężne i przełomowe znaczenie pierestrojki, która spowodowała nasilenie ruchów niepodległościowych we wszystkich republikach radzieckich i upadek komunizmu, – opisuje aksamitną rewolucję (Czechosłowacja, XI 1989), Trójkątny Stół (Węgry, lato 1989), zburzeniu muru berlińskiego (NRD, 10 XI 1989), Bułgaria (XI 1989), Rumunia (XII 1989), Albania (1991), – omawia główne przyczyny rozpadu ZSRR i systemu państw komunistycznych w Europie,

33	Powojenna Europa	Plan Marshalla. Szybki rozwój gospodarczy. Powstanie Unii Europejskiej. Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej.	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia planu Marshalla, – wyjaśnia przyczyny wzrostu gospodarczego Europy Zachodniej, – wymienia cele, sygnatariuszy i daty podpisania w Europie Zachodniej wielostronnych umów o współpracy gospodarczej i kulturalnej: pakt brukselski, EWWiS, EWG, UE, – opisuje powołanie 7 lutego 1992 roku w Maastricht Unii Europejskiej (UE), – opisuje historię rozszerzania UE o kolejne państwa: Austrię, Finlandię, Szwecję, Polskę, Czechy, Węgry, Słowację, Słowenię, Litwę, Łotwę, Estonię, Maltę i Cypr, Rumunię, Bułgarię i Chorwację, – wie o wprowadzeniu pod koniec XX wieku nowej wspólnej waluty UE – euro, – opisuje instytucje UE, ich siedziby i role, jakie pełnią, – wymienia cele, sygnatariuszy i daty podpisania i rozwiązania RWPG, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego państwa w sowieckiej strefie wpływów zrezygnowały z planu Marshalla, – wyjaśnia i rozumie cele UE, które znacznie wykraczają poza idee, które przyświecały powołaniu WE – opisuje korzyści płynące z Europy bez granic: swoboda przepływu ludności, towarów, kapitałów i usług, – wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, układ z Schengen, traktat z Maastricht,
34	Bliski i daleki wschód po II wojnie światowej	Powstanie państwa Izrael. Wojny izraelsko-arabskie – konflikt bliskowschodni. Wojna w Afganistanie. Chiny po II wojnie światowej.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia terminy: Bliski Wschód, syjonizm, konflikt żydowsko-palestyński, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, OWP, intifada, – zna daty: powstania Izraela (1948), wojny sześciodniowej (1967), wojny Jom Kippur (1973), I wojny w Zatoce Perskiej (1990) – identyfikuje postacie: Dawid Ben Gurion, Jasir Arafat, – wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej, – przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael, – wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich – omawia konflikt bliskowschodni, – omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej, – omawia wojnę w Afganistanie, – wie, kim byli mudżahedini, Babrak Karmal, – wyjaśnia terminy: Wielki Skok, rewolucja kulturalna, – rozróżnia postacie: Mao Zedong, Kim Ir Sena, Ho Szi Minha, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kibuc, szyici, zamach w Monachium, intifada, Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza” – zna daty: rezolucji ONZ o podziale Palestyny (1947), wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), – omawia konflikt wielkich mocarstw jako zasadnicze tło wojny w Afganistanie, – rozróżnia postacie: Czang Kaj-szeka, Douglasa MacArthura, – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej, – opisuje komunistyczny reżim ChRL – wie, co znaczą terminy: Kuomintang, reedukacja, Czerwona Gwardia (hunwejbini), <i>Czerwona książeczka</i>, – zna daty: powstania ChRL (X 1949), proklamowania Republiki Chińskiej (1949),
35	Kultura, nauka i technika w powojennym świecie	Wszechstronny rozwój. Telewizja i film. Muzyka popularna. Nauka i technika. Zielona rewolucja. Energia jądrowa. Podbój kosmosu. Zdobycze medycyny. Tranzystor. Cyfrowy świat. Internet.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia terminy: socrealizm, rock and roll, sonda kosmiczna, satelita, radio tranzystorowe, telewizja, przeszczepu nerki, transplantacja serca, komputer osobisty, Internet, uran, energia jądrowa, elektrownia jądrowa, bomba wodorowa, Nagroda Nobla, atomistyka, badania genetyczne, zielona rewolucja, – opisuje wpływ cywilizacji amerykańskiej na kulturę światową, – wie, kim byli: Elvis Presley, The Beatles, Norman Borlaug, Jurij Gagarin, Neil Armstrong, Edwin Aldrin, dr Joseph Murray, Christiaan Barnard, John Bardeen, Walter Brattain, Steve Jobs, Steve Wozniak, Ivan Sutherland, 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wpływ rozwoju telewizji i łączności satelitarnej na globalny rozwój kultury masowej, – wie, jaki jest cel misji sond Voyager 1 i 2, – opisuje globalne znaczenie Internetu,

36	Różne wizje powojennej Polski	Wizja rządu polskiego na emigracji. Plany komunistów. Dwuwładza.	– opisuje dwa przeciwstawne ośrodki władzy na ziemiach polskich, – wyjaśnia terminy: Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej, Milicja Obywatelska, Żołnierze Wyklęci, Żołnierze Niezłomni, – wie, kim byli „Żołnierze Wyklęci” i czemu się przeciwstawiali,	– przeciwstawia wizję powojennego ustroju Polski rządu emigracyjnego w Londynie planom komunistów zrzeszonych w popieranej przez Stalina Polskiej Partii Robotniczej, – wymienia grupy społeczne popierały komunistyczną wizję budowy państwa ludowego w Polsce, – opisuje, jak doszło do powstania dwuwładzy na wyzwolonych ziemiach polskich,
37	Polska w nowych granicach	Nowe granice. Zniszczenia wojenne. Masowe przemieszczenia ludności. Mniejszość żydowska w powojennej Polsce.	– pokazuje na mapie różnice między granicami Polski przed- i powojennej, – opisuje straty w ludności i zniszczenie majątku narodowego, – wskazuje na mapie kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich, – zna daty: początku osadnictwa polskiego na Ziemiach Odzyskanych (1945), referendum ludowego (30 VI 1946), pogromu kieleckiego (1946), akcji „Wisła” (1947), – wie, czym był CKŻP, – opisuje antysemityzm polski i jego przyczyny oraz negatywne skutki,	– przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich po II wojnie światowej, – omawia przyczyny i skutki akcji „Wisła”, – wymienia pochodzenie osadników na Ziemiach Odzyskanych, – przedstawia ocenę polityki komunistów wobec Ziemi Odzyskanych, – omawia trudności, z jakimi borykała się ludność zamieszkująca ziemie polskie po wojnie, – wyjaśnia, co kierowało Polakami, którzy brali udział w pogromach Żydów,
38	Umacnianie władzy komunistycznej	Umacnianie komunistycznej władzy na wyzwolonych terenach. Reforma rolna i nacjonalizacja przemysłu. Powstanie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej. Referendum. Wybory do sejmu ustawodawczego.	– rozpoznaje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki, Józefa Cyrankiewicza, – wie, na czym polegały: dekret o reformie rolnej (6 IX 1944), nacjonalizacja przemysłu, transportu i banków (3 I 1946), – opisuje utworzenie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (TRJN) (28 VI 1945), – zna treść pytań w referendum z 30 czerwca 1946 roku, którego wyniki zostały sfałszowane, – zna sfałszowane wyniki wyborów do Sejmu Ustawodawczego (19 I 1947), – wie o wyborze, 5 lutego 1947 roku, Bolesława Bieruta na prezydenta Polski,	– charakteryzuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę w Polsce, stosowane przez Urząd Bezpieczeństwa (UB), Milicję Obywatelską (MO), – przedstawia cel przeprowadzenia referendum przez władze komunistyczne w czerwcu 1946 roku, – porównuje działalność władz komunistycznych z zapowiedziami głoszonymi w odezwie programowej PPR ze stycznia 1942 r. – wyjaśnia, dlaczego wyniki referendum i wyborów do Sejmu Ustawodawczego nie były wiarygodne,
39	Nowy ustrój gospodarczy	Ustrój gospodarczy. Handel. Wymiana pieniędzy. Wyniki gospodarcze w połowie lat pięćdziesiątych.	– charakteryzuje planowany rozwój gospodarczy wzorem sowieckim, – zna cele uchwalonego w 1947 r. pierwszego trzyletniego planu gospodarczego (1947–1949) oraz planu sześcioletniego (1950–1955) i efekty ich realizacji, – opisuje represjonowanie przez komunistów prywatnych kupców oraz właścicieli hurtowni i składów,	– charakteryzuje społeczne i polityczne skutki wykonania planów gospodarczych i centralnego sterowania gospodarką, – opisuje „bitwę o handel” i przedstawia jej skutki,
40	Stalinizm w Polsce	Mała konstytucja. Władza partii. Powstanie PZPR. Powstanie ZSL. Represje w wojsku. Walka z Kościołem. Kult jednostki.	– opisuje ustalenia tzw. małej konstytucji (1947), – opisuje i omawia rolę władz partii komunistycznej PZPR i organów aparatu terroru: Biuro Polityczne Komitetu Centralnego PPR, Urząd Bezpieczeństwa (UB) i inne formacje podległe Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), Wojsko Polskie, – wie, czym było ZSL,	– charakteryzuje zjawisko kultu przywódcy partii, tzw. kult jednostki, – wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne zwalczały Kościół katolicki, – charakteryzuje, metody, jakimi budowano w Polsce społeczeństwo komunistyczne,

		Konstytucja 1952 roku. Śmierć Stalina.	– opisuje czystki w wojsku, – opisuje walkę komunistów z Kościołem katolickim, opisuje rolę prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego, – zna fakt uchwalenia w 1952 r. Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,	
41	Nauka i kultura okresu stalinowskiego	Edukacja i nauka. Socrealizm.	– opisuje, jak komuniści pustoszyli świadomość narodową młodzieży, jak wyśmiewano takie wartości jak honor i przywiązanie do tradycji, – charakteryzuje cele socrealizmu, – wymienia głównych przedstawicieli polskiego socrealizmu,	– charakteryzuje zmiany, jakie dokonały się w edukacji i kulturze w Polsce w pierwszych latach po wojnie, – opowiada, jak aparat państwa, opanowując kulturę i sztukę, chciał narzucić swoim obywatelom nowy, socjalistyczny sposób pojmowania otaczającego świata,
42	Od października '56 do grudnia '70	Wydarzenia poznańskie. Gomułka pierwszym sekretarzem partii. Zmiany w polityce wewnętrznej. Okres zastoju. Wydarzenia marca 1968 roku. Pogłębianie się kryzysu gospodarczego. Wydarzenia grudnia 1970 roku. Edward Gierek sekretarzem partii.	– wymienia przyczyny „poznańskiego czerwca” i Grudnia 1970, – opisuje, kiedy i dlaczego W. Gomułka utracił władzę w partii oraz kiedy i w jakich okolicznościach ją odzyskał, – omawia przyczyny kryzysu gospodarczego oraz jego następstwa polityczne, – opisuje wydarzenia marca 1968 roku, – zna i wie kim są postacie Adama Michnika, Henryka Szlajffera, Jacka Kuronia, Karola Modzelewskiego, Aleksandra Forda, Leszka Kołakowskiego, – opisuje przyczyny i skutki wyjazdów z Polski ludności pochodzenia żydowskiego po 1968 r., – wymienia daty: wydarzeń marcowych (III 1968), wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu, – wie, kim był Edward Gierek,	– wyjaśnia terminy: poznański Czerwiec, odwilż październikowa – opisuje proces odwilży po dojściu W. Gomułka do władzy, – wyjaśnia, jakie zdarzenia zapoczątkowały antysemicką i antyinteligentką nagonkę w marcu 1968 roku, – opisuje następstwa wydarzeń marca 1968 r. oraz wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r. – opisuje i ocenia rolę środowisk inteligentkich oraz Kościoła w tworzeniu się opozycji społecznej wobec władzy komunistycznej w PRL,
43	Życie na kredyt – rządy Edwarda Gierka	Sytuacja gospodarcza. Wydarzenia czerwca 1976 roku. Uaktywnienie opozycji. Ku katastrofie gospodarczej. P olak – papieżem. Przełomowy rok 1980.	– wymienia przyczyny pogarszającej się sytuacji gospodarczej kraju wzrost zadłużenia mimo zaciągniętych na Zachodzie pożyczek, – opisuje skutki trudności gospodarczych Polski: spadek stopy życiowej ludności, drastycznych podwyżek cen, – opisuje wydarzenia czerwca 1976 roku, – protesty Kościoła i środowisk opozycyjnych jako skutek działań milicji, – wie co to jest: Apel do społeczeństwa i władz PRL, Komitet Obrony Robotników (KOR), – rozpoznaje postacie: Jacek Kuroń, Stanisław Barańczak, Antoni Macierewicz, Jerzy Andrzejewski, Jan Olszewski i Stefan Kisielewski, – wie o powstaniu niezależnych od władz organizacji, np. Konfederacja Polski Niepodległej (KPN) Leszka Moczulskiego, – opowiada o wyborze na papieża 16 października 1978 roku Polaka, arcybiskupa krakowskiego, kardynała Karola Wojtyły, który przyjął imię Jan Paweł II i jego pielgrzymkach do Polski, – opisuje wybuch strajków w całej Polsce latem 1980 r.	– wyjaśnia pojęcia: <i>druga Polska, propaganda sukcesu, życie na kredyt</i> , – opisuje życie ludności polskiej z użyciem pojęć: <i>„kartki żywnościowe, kolejki, cenzura”</i> , – wyjaśnia, czym się charakteryzowały rządy E. Gierka, – wyjaśnia znaczenie wyboru Polaka na papieża na sytuację w Polsce i w Europie, – wyjaśnia, czego obawiały się władze komunistyczne po wyborze Karola Wojtyły na papieża, – wyjaśnia przyczyny wybuchu strajków w całej Polsce latem 1980 r.,
44	Polska lat osiemdziesiątych	Strajki w sierpniu 1980. Powstanie „Solidarności”. W drodze do stanu wojennego. Stan wojenny.	– wie o powstaniu Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego (MKS) z Lechem Wałęsą na czele i następnych MKS, – zna postacie: Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz, Stanisława Kani, Wojciecha Jaruzelskiego, Andrzeja Gwiazdy,	– opisuje działalność NSZZ „Solidarność”, – przedstawia reakcję ZSRR na wydarzenia w Polsce w 1980 r., – wymienia ograniczenia wolności obywatelskich w czasie

		<p>Walka z opozycją. Załamania gospodarcze. Obrady Okrągłego Stołu.</p>	<p>– zna treść 21 postulatów strajkowych z 17 sierpnia 1980, – opisuje jak powstał ogólnopolski Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” z Krajową Komisją Porozumiewawczą i z Lechem Wałęsą na czele, – opisuje wprowadzenie w Polsce stanu wojennego, – wie, czym było internowanie, podziemie, kopalnia „Wujek”, ZOMO, PRON, – identyfikuje postaci: księdza Jerzego Popiełuszkę, Władysława Frasyniuka, Adama Michnika i Bogdana Lisa, Zbigniewa Bujaka, – opisuje skutki załamania gospodarczego: reglamentacja artykułów pierwszej potrzeby i ich sprzedaż na kartki, – opisuje obrady Okrągłego Stołu,</p>	<p>stanu wojennego, – wymienia decyzje, które zapadły przy Okrągłym Stole, – opowiada, jak doszło do tego, że władze komunistyczne podjęły rozmowy z opozycją solidarnościową przy Okrągłym Stole, – opisuje reakcję świata na sytuację w Polsce w czasie stanu wojennego, – opowiada o okolicznościach zniesienia stanu wojennego, – opisuje postawę społeczeństwa wobec stanu wojennego,</p>
45	III Rzeczpospolita	<p>Wybory – 4 czerwca 1989 roku. Sytuacja gospodarcza Polski w końcu lat osiemdziesiątych. Nowe partie polityczne. Lech Wałęsa prezydentem. Pierwsze w pełni demokratyczne wybory parlamentarne. Po 1993 roku.</p>	<p>– zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II–IV 1989), pierwszych prawie wolnych wyborów (4 VI 1989), powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego (12 IX 1989), – przedstawia skutki wyborów czerwcowych, – opisuje skutki wprowadzenia w życie planu Balcerowicza, – przedstawia zmiany polityczne i powstanie nowych partii, – opisuje wybór nowego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wybranego w pierwszych w pełni demokratycznych wyborach oraz powołanie nowego rządu, – opisuje, jak 2 kwietnia 1997 roku Zgromadzenie Narodowe przyjęło nową Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, a kilka tygodni później naród zatwierdził ją w referendum, – wie o przyjęciu Polski do paktu północnoatlantyckiego (NATO) 12 marca 1999 roku,</p>	<p>– opisuje reformy rządu Tadeusza Mazowieckiego, – przedstawia wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce, – przedstawia, na czym polegał plan Balcerowicza, – omawia proces kształtowania się polskiej sceny politycznej w latach 90. XX wieku, – omawia doniosłość przyjęcia Polski do paktu północnoatlantyckiego, – wymienia organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej – wymienia najważniejsze funkcje władzy Sejmu i Senatu, rządu, prezydenta, sądu – wyjaśnia pojęcie <i>trójpodział władzy</i> ze wskazaniem funkcji poszczególnych szczebli władzy,</p>
46	Wielcy Polacy i ich osiągnięcia	<p>Znani Polacy. Jan Paweł II. Lech Wałęsa. Polscy nobliści. Wybitni twórcy i naukowcy.</p>	<p>– przedstawia sylwetki: Jana Pawła II, Lecha Wałęsy jedyne, jak dotychczas, polskiego laureata pokojowej Nagrody Nobla, – wymienia i przedstawia postaci polskich laureatów Nagrody Nobla w dziedzinie literatury końca XX wieku, – identyfikuje postaci wybitnych polskich twórców i naukowców wymienia ich osiągnięcia: Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki, Andrzej Wajda, Aleksander Wolszczyński i kardiolog Zbigniew Religa.</p>	<p>– ocenia wkład papieża Jana Pawła II w obalenie komunizmu w Europie.</p>
LEKCJA POWTÓRZENIOWA (ROZDZIAŁ VI)				